IMM ROMÂNIA

Proiect: IMM România (ID 309451)
Beneficiar: Consiliul Național al Întreprinderilor Private Mici și Mijlocii din România
Data: noiembrie 2025

ISBN: 978-606-26-2207-7

4 mm

Cofinanțat de Uniunea Europeană

GUVERNUL ROMÂNIEI

CARTA ALBĂ

a agriculturii

2025

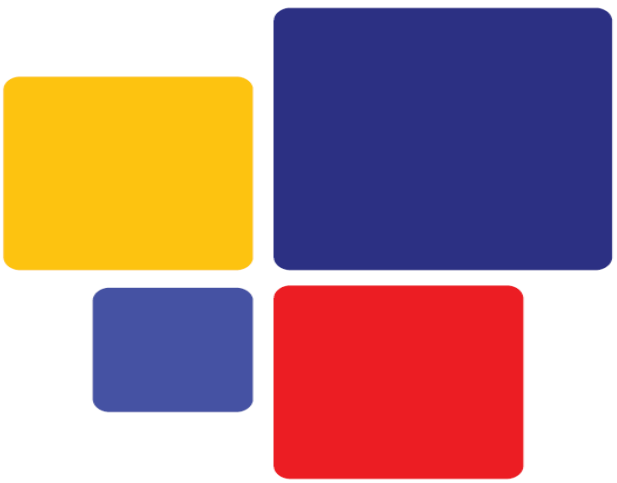
IMM ROMÂNIA

Cofinanțat de
Uniunea Europeană

Autor: Florin Jianu

Autor: Dragoș Pufulete

Analist: Elena Dascălu

CARTA ALBĂ A AGRICULTURII 2025

PRO UNIVERSITARIA 2025
BUCUREŞTI

Editat de **Pro Universitaria SRL**, editură cu prestigiu recunoscut.

Editura **Pro Universitaria** este acreditată CNCS în domeniul Științelor Umaniste și CNATDCU (lista A2-Panel 4) în domeniul Științelor Sociale.

©Toate drepturile acestei ediții sunt rezervate **Consiliului Național al Întreprinderilor Private Mici și Mijlocii din România**

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
Carta albă a agriculturii 2025 / Autor: Florin Jianu, Dragoş Pufulete ; analist: Elena Dascălu. - Bucureşti : Pro Universitaria, 2025
Conţine bibliografie
ISBN 978-606-26-2207-7

I. Jianu Florin
II. Pufulete Dragoş
III. Dascălu Elena

63

Redactor: Elena Onea
Tehnoredactor: Victor-Ovidiu Căpriceru
Copertă: Vlad Pătruță

Cuprins

Cuvânt înainte 5

Capitolul 1
Scopul și domeniul de aplicare 7
1.1 Descriere generală 7
1.2. Date generale despre cercetare 8

Capitolul 2
Caracteristici esențiale ale întreprinzătorilor investigați 10
2.1. Structura întreprinzătorilor 10
2.2. Profilul întreprinzătorului din sectorul agricol 15

Capitolul 3
Dezvoltarea afacerilor în agricultură 16
3.1. Factori pozitivi care au avut impact asupra afacerii 16
3.2. Veniturile din agricultură 17
3.3. Veniturile în 2026 18
3.4. Clienții în sectorul agricol 20
3.5. Evoluția prețurilor produselor agricole 21
3.6. Sprijinul primit din partea autorităților 21
3.7. Măsuri de sprijin pentru sectorul agricol 23
3.8. Principalele nevoi de politici publice în domeniu 24

Capitolul 4
Fondurile Europene în Agricultură 26
4.1. Accesarea fondurilor europene în sectorul agricol 28
4.2. Nevoile de finanțare pentru următorii 3 ani 30
4.3. Tipuri de finanțări dorite de agricultori 31
4.4. Modalități de finanțare în agricultură 32

Capitolul 5
Strategii și vânzări 34
5.1. Obiectivele sectorului agricol în următorii 3 ani 34
5.2. Principalele canale de promovare 36
5.3. Principalul canal digital de vânzări 37

Capitolul 6
Resursele umane, training și salarizare 39
6.1. Dinamica salariaților 40
6.2. Variația salariilor în 2024 față de 2023 41
6.3. Beneficiile oferite angajaților 44
6.4. Motive pentru care înlocuirea unui salariat este dificilă 46

Capitolul 7
Clima și influențele climatice 47
7.1. Influentele climatice 48
7.2. Diminuarea riscurilor climatice 48
7.3. Riscuri climatice 49

Capitolul 8
Mediul de afaceri 51
8.1. Influența acordării de subvenții asupra afacerii 52
8.2. Influența schimbărilor legislative asupra afacerii 53
8.3. Rolul strategic al punerii în funcțiune a unui sistem de irigații 54
8.4. Adaptarea produselor bancare aferente agriculturii 56

Capitolul 9
Riscuri 58
9.1. Riscurile financiare 58
9.2. Problemele privind costurile 60
9.3. Problemele privind reputația 62
9.4. Probleme privind piața 64
9.5. Problemele privind mediul natural 65

Capitolul 10
Concluzii 67
BIBLIOGRAFIE 69

Cuvânt înainte

Lucrarea **„Carta Albă a Agriculturii 2025”** reprezintă o analiză amplă și actualizată a sectorului agricol din România, având ca scop principal **evaluarea stării actuale a agriculturii, identificarea provocărilor structurale și conturarea direcțiilor strategice de dezvoltare** pentru perioada 2025–2030. Într-un context global marcat de instabilitate economică, crize climatice și transformări tehnologice rapide, ediția din 2025 oferă o perspectivă integrată asupra agriculturii românești — un sector aflat într-un proces complex de adaptare, modernizare și profesionalizare.

Analiza se bazează pe **439 de chestionare completate de întreprinderi agricole**, completate cu date statistice oficiale, interviuri cu fermieri și comparații internaționale. Documentul se concentrează pe **situația IMM-urilor agricole**, abordând teme esențiale precum accesul la finanțare, resursele umane, politicile de sprijin, riscurile climatice, mediul de afaceri și transformarea digitală a agriculturii.

Agricultura rămâne un **pilon fundamental al economiei naționale**, contribuind cu aproximativ **4,1% la PIB** în anul 2024, conform datelor INS și Eurostat. România se situează **pe locul 6 în Uniunea Europeană** în ceea ce privește suprafața agricolă utilizată și **pe locul 7 ca valoare a producției agricole**, cu o contribuție estimată la **22,2 miliarde euro** în 2023. Cu toate acestea, productivitatea per hectar rămâne sub media europeană, din cauza **fragmentării terenurilor, deficitului de infrastructură rurală și expunerii la riscurile climatice.**

Din punct de vedere al resurselor umane, aproximativ **18–20% din populația activă** a României este implicată în agricultură — un procent semnificativ mai ridicat față de media Uniunii Europene (aprox. 4%). Această cifră confirmă **dependența socio-economică majoră a mediului rural de activitățile agricole**, dar și necesitatea creșterii productivității prin investiții în mecanizare, digitalizare și formare profesională. Pe plan salarial, **venitul mediu net în agricultură a fost de aproximativ 3.931 lei în 2024**, în creștere față de anii anteriori, dar **cu circa 20–25% mai mic decât media națională**.

Schimbările climatice reprezintă **cea mai mare amenințare structurală** pentru agricultura românească. Potrivit datelor din lucrare, **94% dintre fermieri**

afirmă că activitatea lor este afectată de condițiile climatice, iar **71,5%** indică **seceta** drept principal risc. În același timp, doar **33% dintre fermieri** se declară pregătiți pentru adaptarea la schimbările climatice, ceea ce subliniază **necesitatea investițiilor urgente în infrastructura de irigații, drenaj și tehnologii verzi.**

Pe plan economic, **creșterea costurilor inputurilor agricole și a energiei** este considerată cea mai presantă problemă (91% dintre respondenți), urmată de **instabilitatea legislativă (79%)** și **volatilitatea prețurilor produselor agricole (94%)**. De asemenea, **65% dintre fermieri** reclamă lipsa forței de muncă, iar **49%** semnalează dificultăți în recrutarea personalului calificat.

În ceea ce privește percepția generală asupra mediului de afaceri, **92% dintre fermieri** consideră că există un grad relativ bun de stabilitate, însă **84%** susțin că legislația agricolă are un impact major asupra activității, iar **56%** consideră că mediul economic general influențează semnificativ performanța fermelor.

„Carta Albă a Agriculturii 2025" oferă o imagine realistă, complexă și actualizată a agriculturii românești — un sector aflat între **tradiție și transformare**, între **potențial și vulnerabilitate**. Deși România dispune de resurse naturale remarcabile și de o poziție strategică în piața agroalimentară europeană, **eficiența economică este încă afectată de fragmentarea structurală, subfinanțare, lipsa infrastructurii și riscurile climatice recurente.**

Viitorul agriculturii românești depinde de **capacitatea instituțiilor și a mediului privat de a colabora pentru modernizare, adaptare climatică și digitalizare**. Cu politici coerente, investiții direcționate și o mai bună integrare a fermierilor în lanțurile valorice europene, agricultura poate redeveni **un motor al creșterii economice, al securității alimentare și al revitalizării spațiului rural** în următorul deceniu.

Lucrarea subliniază, de asemenea, **nevoia urgentă de digitalizare**: adoptarea tehnologiilor de monitorizare, a sistemelor de gestionare a resurselor și a soluțiilor de agricultură de precizie poate crește productivitatea și reduce pierderile, dar gradul actual de utilizare rămâne scăzut.

București, Octombrie 2025

Florin JIANU
Președinte IMM ROMÂNIA

Capitolul 1 – Scopul și domeniul de aplicare

1.1 Descriere generală

Agricultura ocupă un loc central în economia României, reprezentând un sector strategic atât prin contribuția sa la securitatea alimentară națională, cât și prin rolul său în dezvoltarea economică și socială a zonelor rurale. Cu o tradiție agricolă îndelungată și resurse naturale semnificative, România dispune de peste 13,3 milioane de hectare de teren agricol, dintre care aproximativ 8,3 milioane de hectare sunt teren arabil, ceea ce o plasează pe locul al șaselea în Uniunea Europeană după Franța, Spania, Germania, Polonia și Italia.

În 2025, agricultura continuă să contribuie cu aproximativ 4–5% la Produsul Intern Brut (PIB), iar dacă se iau în calcul și industria alimentară, procesarea și sectoarele conexe, contribuția totală depășește 10% din economia națională. Totodată, circa 18–20% din populația activă lucrează în agricultură, o pondere semnificativ mai mare decât media Uniunii Europene, ceea ce evidențiază dependența economică ridicată a mediului rural de acest sector.

Valoarea totală a producției agricole românești a fost estimată la peste 22 miliarde euro în 2023, conform datelor Eurostat, menținând România pe locul 7 în Uniunea Europeană din punct de vedere al volumului economic generat. În ciuda acestor rezultate, nivelul de productivitate rămâne sub media europeană, ca urmare a fragmentării terenurilor, a utilizării reduse a tehnologiilor moderne și a vulnerabilității crescute la schimbările climatice.

Agricultura reprezintă unul dintre principalele motoare ale exporturilor românești. România este un exportator regional important de cereale, oleaginoase și produse agroalimentare, având o balanță comercială pozitivă în acest sector.

Principalele produse exportate sunt grâul, porumbul și floarea-soarelui, care ajung în țări din Uniunea Europeană, Orientul Mijlociu și Africa de Nord. Totodată, industria alimentară procesatoare contribuie tot mai mult la creșterea valorii adăugate prin produse finite competitive, precum uleiurile vegetale, vinurile și produsele lactate.

Politica agricolă națională este strâns aliniată la Politica Agricolă Comună (PAC) a Uniunii Europene, care oferă sprijin prin plăți directe și programe de dezvoltare rurală.

Prin Planul Strategic PAC 2023–2027, România beneficiază de peste 15,8 miliarde euro alocați pentru modernizarea fermelor, tranziția către o agricultură verde și digitalizată, formarea profesională și sprijinirea tinerilor fermieri.

La nivel național, Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) continuă să joace un rol esențial în finanțarea infrastructurii rurale, modernizarea exploatațiilor și dezvoltarea antreprenoriatului agricol. Totuși, birocrația ridicată, întârzierile administrative și complexitatea procesului de aplicare rămân obstacole importante pentru mulți beneficiari, în special pentru fermele mici și medii.

Agricultura românească se află într-un proces de tranziție structurală, între modelul tradițional și cel modern, competitiv și digital. În această etapă, se conturează atât provocări majore, cât și oportunități reale de dezvoltare.

Provocări principale:

- fragmentarea excesivă a terenurilor și lipsa asocierii între fermieri;
- infrastructura rurală deficitară și accesul dificil la piețe;
- finanțarea insuficientă și accesul limitat la credite;
- efectele tot mai puternice ale schimbărilor climatice asupra producției;
- lipsa competențelor digitale și tehnologice în mediul rural.

Oportunități de dezvoltare:

- modernizarea fermelor prin digitalizare, mecanizare și inovație tehnologică;
- creșterea sectorului de agricultură ecologică, în concordanță cu obiectivele Pactului Verde European;
- valorificarea fondurilor europene pentru tranziția verde și digitală;
- dezvoltarea lanțurilor scurte de aprovizionare și consolidarea piețelor locale;
- stimularea cooperativelor și a asocierilor agricole, care pot genera economii de scară și o poziție competitivă mai puternică.

În 2025, agricultura României se definește printr-un potențial agricol excepțional, dar și printr-un set complex de provocări structurale. Deși sectorul se confruntă cu vulnerabilități legate de climă, fragmentare și accesul limitat la finanțare, direcția generală este una de transformare și profesionalizare.

Prin investiții în infrastructură, digitalizare și formarea resursei umane, agricultura românească poate deveni un vector strategic al economiei naționale, capabil să contribuie nu doar la creșterea PIB-ului, ci și la revitalizarea zonelor rurale și la consolidarea securității alimentare a României și a Uniunii Europene.

1.2. Date generale despre cercetare

Cercetarea a fost realizată în anul 2024 prin intermediul unei investigații pe bază de chestionar aplicat unui număr de **439 de întreprinderi** – micro, mici şi mijlocii – din toate regiunile de dezvoltare ale României și din toate categoriile de vârstă. Eșantionul selectat este considerat **reprezentativ pentru sectorul**

IMM-urilor agricole din România, oferind o bază solidă pentru formularea de concluzii și recomandări privind starea actuală a agriculturii.

Chestionarele au fost completate în principal de antreprenori și manageri activi în domeniul agricol, acoperind ramuri diverse – de la producția vegetală și zootehnie până la servicii conexe și prelucrarea produselor agricole. Cercetarea a urmărit identificarea principalelor tendințe din sector, evaluarea accesului la finanțare, digitalizare, resurse umane, riscuri și politici publice.

Distribuția geografică a eșantionului asigură o acoperire echilibrată a celor opt regiuni de dezvoltare, reflectând specificul regional al agriculturii românești și diferențele de structură economică dintre zone. Astfel, cercetarea oferă o imagine detaliată asupra realităților din teren și permite analiza comparativă între regiuni, categorii de întreprinderi și dimensiunea afacerilor.

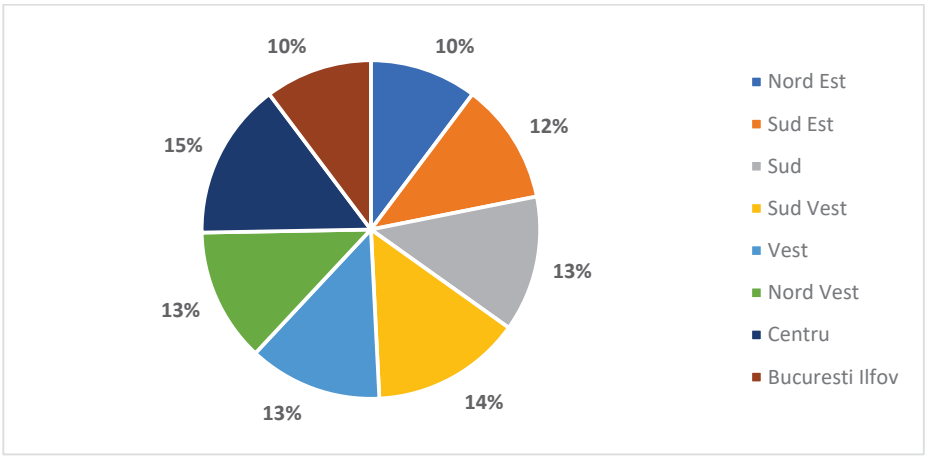

Figura 1.1
Ponderea chestionarelor completate per regiune

Capitolul 2 – Caracteristici esențiale ale întreprinzătorilor investigați

2.1. Structura întreprinzătorilor

Analiza distribuției întreprinzătorilor din agricultură în funcție de vârstă evidențiază predominanța persoanelor aflate în intervalul **45–60 de ani**, care reprezintă **52%** din totalul respondenților. Această categorie reflectă nucleul principal al mediului antreprenorial agricol, fiind formată din fermieri cu experiență îndelungată, stabilitate economică și o bună cunoaștere a pieței.

Grupa de **35–45 de ani** are o pondere semnificativă, de **31%**, indicând un segment activ de întreprinzători aflați în plină maturitate profesională, capabili să adopte tehnologii moderne și să implementeze strategii de dezvoltare sustenabilă.

Tinerii întreprinzători sunt subreprezentați: doar **7%** au vârste între **25 și 35 de ani**, iar **1%** au sub 25 de ani. Acest aspect relevă o participare redusă a noilor generații la activitățile agricole și sugerează necesitatea unor măsuri de stimulare a tinerilor fermieri, prin programe de finanțare dedicate, mentorat și digitalizare rurală.

În același timp, **9%** dintre respondenți au peste **60 de ani**, confirmând tendința de îmbătrânire a forței antreprenoriale din agricultură. Această realitate ridică provocări privind **succesiunea generațională**, transferul de cunoștințe și menținerea continuității afacerilor agricole pe termen lung.

În ansamblu, structura de vârstă a antreprenorilor agricoli din România confirmă predominanța fermierilor maturi și cu experiență, dar și **nevoia urgentă de reînnoire generațională** pentru a asigura sustenabilitatea sectorului în următorul deceniu.

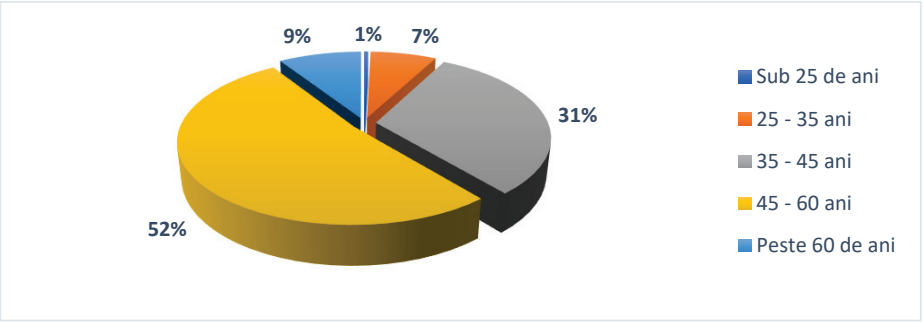

Figura 2.1
Structura întreprinzătorilor în funcție de vârstă

Analiza nivelului de educație al întreprinzătorilor din agricultură arată o **tendință clară de profesionalizare și creștere a nivelului de instruire** în rândul celor care conduc afaceri în acest sector. Cea mai mare pondere o dețin antreprenorii cu **studii universitare de licență (67%)**, ceea ce confirmă că mediul agricol românesc se bazează tot mai mult pe cunoștințe teoretice solide și competențe manageriale moderne.

Un procent de **16%** dintre respondenți au finalizat **studii universitare de master**, consolidând imaginea unei generații de antreprenori preocupați de specializare și perfecționare continuă. Această categorie contribuie semnificativ la procesul de modernizare a agriculturii, fiind mai receptivă la inovație, digitalizare și bune practici europene.

Tot **16%** dintre întreprinzători au **studii medii (liceale)**, ceea ce indică existența unui segment tradițional, format din fermieri cu experiență practică, dar cu resurse educaționale mai limitate. Aceștia se bazează în principal pe cunoștințele acumulate în teren și pe experiența generațională în agricultură.

Procentul **foarte redus al antreprenorilor cu studii doctorale (1%)** sugerează că antreprenoriatul agricol din România este orientat către un profil educat și profesionalizat.

În ansamblu, structura pe niveluri de educație confirmă o **intelectualizare vizibilă a sectorului agricol**, unde absolvenții de studii superioare domină mediul antreprenorial, contribuind la consolidarea unui model de agricultură modernă, bazată pe competență, inovație și management strategic.

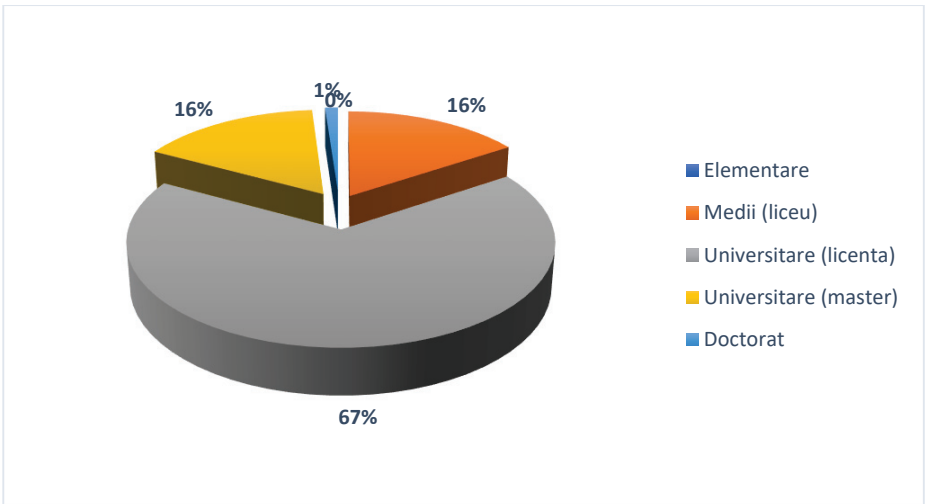

Figura 2.2
Structura întreprinzătorilor în funcție de pregătirea profesională

Analiza distribuției de gen în rândul întreprinzătorilor agricoli din România relevă o **preponderență semnificativă a bărbaților**, care reprezintă **70%** din totalul respondenților. Această situație confirmă caracterul tradițional masculin al agriculturii românești, unde activitățile agricole sunt încă percepute, în multe regiuni, ca fiind domenii cu specific fizic intens și asociate mai degrabă forței de muncă masculine.

Totuși, prezența **femeilor antreprenor (30%)** în sectorul agricol este remarcabilă și indică o **tendință de echilibrare graduală** a participării de gen în mediul rural. Femeile care conduc afaceri agricole se implică în special în domenii precum producția vegetală, horticultura, zootehnia de mici dimensiuni și procesarea produselor locale, contribuind la diversificarea și profesionalizarea sectorului.

Comparativ cu media Uniunii Europene, unde aproximativ **29% dintre întreprinzătorii agricoli sunt femei**, România se situează **ușor peste media europeană**, demonstrând o deschidere sporită față de implicarea femeilor în antreprenoriatul rural.

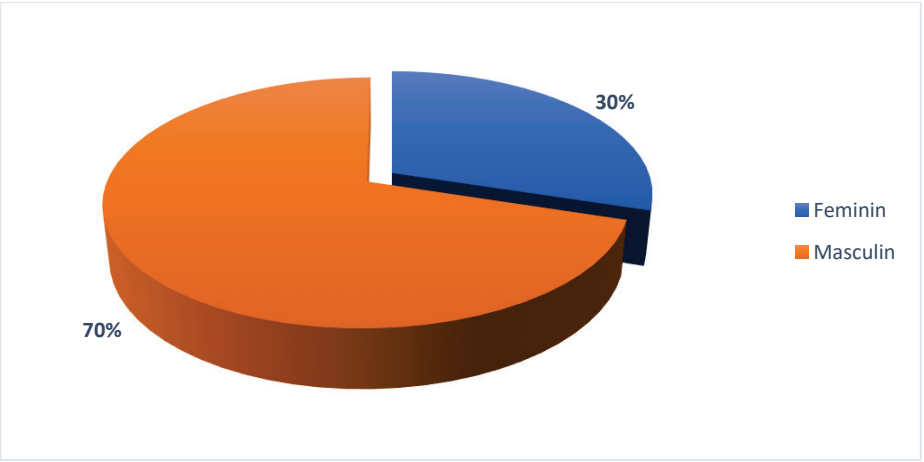

Figura 2.3
Structura întreprinzătorilor în funcție de gen

Analiza stării civile a întreprinzătorilor din agricultură arată că **majoritatea covârșitoare (79%)** dintre aceștia sunt **căsătoriți**, în timp ce **21%** sunt **necăsătoriți**. Această distribuție indică faptul că mediul antreprenorial agricol este dominat de persoane cu un grad ridicat de stabilitate personală și familială, ceea ce poate contribui pozitiv la continuitatea și reziliența afacerilor.

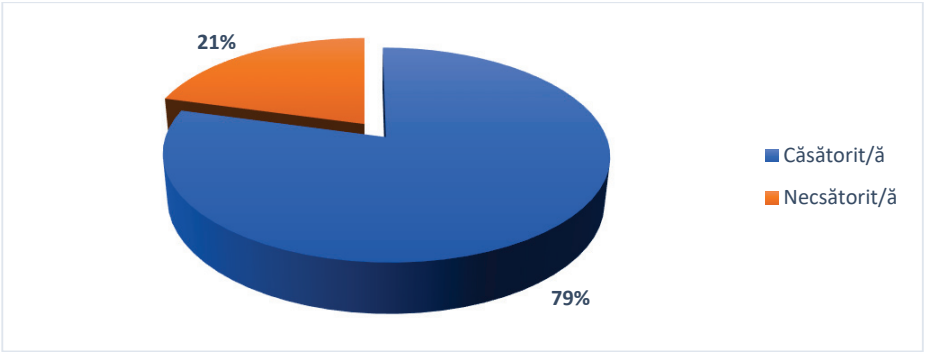

Figura 2.4
Structura întreprinzătorilor în funcție de starea civilă

Analiza distribuției întreprinzătorilor agricoli după numărul de copii relevă o predominanță a familiilor tinere și stabile, cu un număr moderat de membri. Cel mai mare segment este reprezentat de antreprenorii care au un copil (45%), urmați îndeaproape de cei cu doi copii (40%). Această structură sugerează că majoritatea antreprenorilor din agricultură aparțin unei categorii familiale echilibrate, capabile să combine responsabilitățile profesionale cu cele familiale.

Procentul de 8% al antreprenorilor cu trei copii și cel de 2% al celor cu mai mult de trei copii indică existența unor familii numeroase, tipice mediului rural tradițional, unde agricultura este adesea o activitate de familie, desfășurată cu implicarea tuturor membrilor gospodăriei.

În concluzie, structura familială a antreprenorilor agricoli din România reflectă o **orientare către echilibru între viața profesională și cea personală**, dar și o **puternică dimensiune intergenerațională**, specifică mediului rural, care favorizează transmiterea tradițiilor și a competențelor agricole către tinerii membri ai familiei.

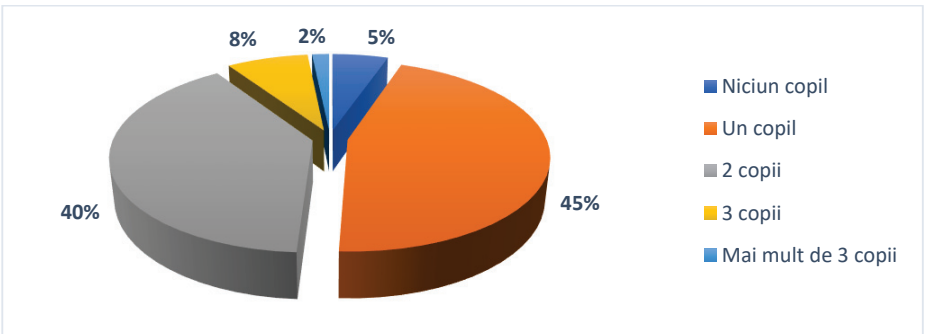

Figura 2.5
Structura întreprinzătorilor în funcție de numărul de copii

Analiza vechimii în activitate a întreprinzătorilor din sectorul agricol arată că antreprenoriatul agricol din România se bazează în mare măsură pe experiență și stabilitate, fiind dominat de persoane cu o activitate de lungă durată. Cea mai numeroasă categorie este reprezentată de antreprenorii cu peste 20 de ani de experiență (33%), ceea ce confirmă prezența unui nucleu solid de profesioniști care au acumulat cunoștințe și competențe valoroase în timp, contribuind la reziliența sectorului.

Un segment important îl constituie și cei cu o experiență de 5–10 ani (24%), indicând o generație relativ tânără de antreprenori care s-a consolidat după anul 2010, odată cu creșterea accesului la fonduri europene și cu modernizarea agriculturii. Categoria cu 15–20 de ani de experiență (20%) reflectă antreprenorii maturi, aflați într-o etapă de stabilizare și expansiune a afacerilor lor, adesea orientați către diversificare și tehnologizare.

În ansamblu, structura vechimii antreprenorilor din agricultură confirmă o dominare a experienței și tradiției, dar și necesitatea atragerii de noi întreprinzători, mai ales din rândul tinerilor, pentru asigurarea continuității și modernizării pe termen lung a sectorului agricol românesc.

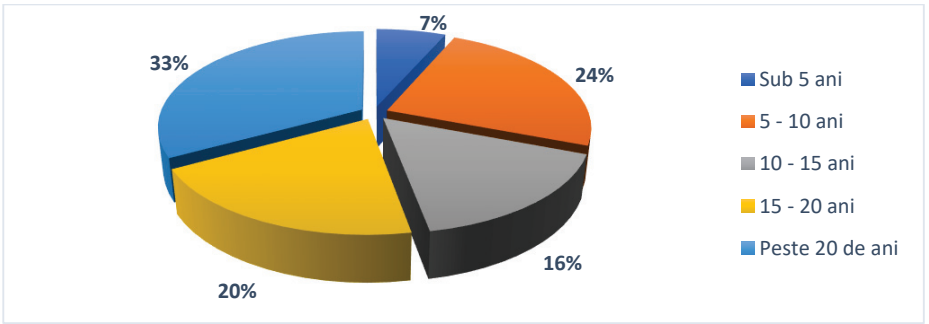

Figura 2.6
Structura respondenților în funcție de vechimea ca întreprinzător

Analiza timpului de lucru dedicat afacerii confirmă **nivelul ridicat de implicare al antreprenorilor agricoli** din România, care depășește semnificativ media națională a altor sectoare economice. Datele arată că **33% dintre întreprinzători** lucrează aproximativ **40 de ore pe săptămână**, echivalentul unui program complet de lucru, în timp ce **22%** depășesc acest prag, dedicând între **41 și 59 de ore** activităților de business.

Un procent semnificativ, de **24%**, lucrează **peste 60 de ore săptămânal**, evidențiind o categorie de antreprenori extrem de dedicați și implicați în gestionarea zilnică a activităților fermei. Acești antreprenori sunt adesea proprietari-manageri care administrează direct operațiunile, asumându-și

multiple roluri – de la management strategic și decizii economice, până la activități operaționale și supravegherea lucrărilor agricole.

În concluzie, timpul mediu de implicare al antreprenorilor din agricultură depășește **55 de ore pe săptămână**, ceea ce confirmă **caracterul intens și solicitant** al activității agricole și atestă nivelul înalt de angajament al acestora față de propriile afaceri. Implicarea extinsă reprezintă totodată un indicator al **dependenței directe între succesul afacerii și implicarea personală a antreprenorului**, un element definitoriu pentru structura actuală a sectorului agricol din România.

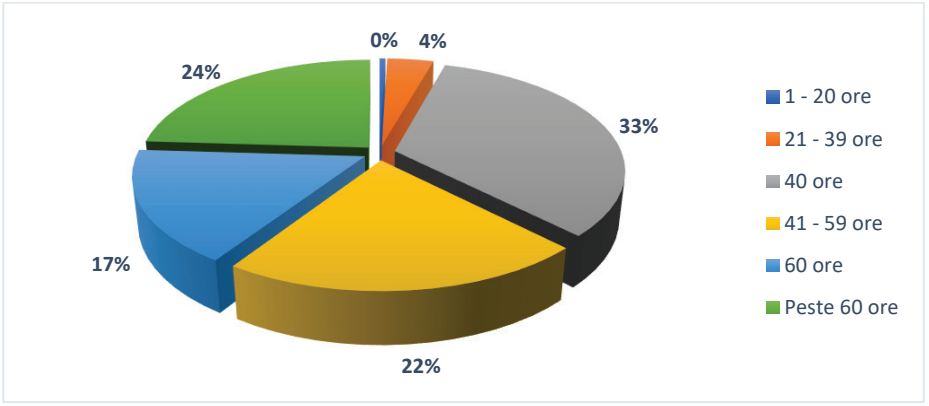

Figura 2.7
Structura întreprinzătorilor în funcție de numărul de ore dedicate afacerii pe săptămână

2.2. Profilul întreprinzătorului din sectorul agricol

Profilul antreprenorului din agricultură în România, conform datelor colectate, este cel al unei persoane mature, bine educate și profund implicate în activitățile de afaceri. **Antreprenorul roman din sectorul agricol are 48 de ani și 11 luni, studii superioare, căsătorit, cu 2 copii și dedică în medie 55 de ore afacerii.**

Capitolul 3 – Dezvoltarea afacerilor în agricultură

Dezvoltarea afacerilor din sectorul agricol constituie un pilon esențial al economiei României, având o contribuție majoră atât la creșterea economică a mediului rural, cât și la asigurarea securității alimentare naționale. Agricultura, deși păstrează un caracter tradițional și profund ancorat în specificul rural, trece în prezent printr-un proces amplu de transformare, determinat de digitalizare, modernizare tehnologică și orientarea către sustenabilitate.

Schimbările climatice, volatilitatea piețelor internaționale și creșterea costurilor de producție impun o adaptare permanentă a fermierilor români la noile realități economice și ecologice. În același timp, evoluția preferințelor consumatorilor către produse sănătoase, locale și cu trasabilitate clară stimulează apariția unor modele de afaceri inovatoare, bazate pe agricultura ecologică, lanțuri scurte de aprovizionare și valorificarea resurselor locale.

Deși provocările legate de finanțare, birocrație și riscuri climatice rămân semnificative, oportunitățile de creștere sunt reale și tot mai accesibile, mai ales prin utilizarea fondurilor europene, digitalizarea proceselor agricole și asocierea fermierilor în cooperative. Astfel, agricultura românească are potențialul de a deveni nu doar un sector de bază al economiei, ci și un exemplu de dezvoltare durabilă și competitivitate europeană.

3.1. Factori pozitivi care au avut impact asupra afacerii

Analiza rezultatelor cercetării arată că dezvoltarea afacerilor agricole a fost influențată preponderent de factorii de piață și de comportamentul consumatorilor, în detrimentul celor administrativi sau fiscali. Principalii determinanți ai evoluției pozitive sunt atragerea de clienți noi (57,75%) și extinderea piețelor de desfacere (53,50%), care ocupă primele două poziții în clasament. Aceste procente ridicate confirmă faptul că antreprenorii din agricultură își concentrează eforturile pe creșterea vizibilității și a accesului la piețe, considerând cererea de produse locale drept motorul principal al performanței economice.

Un alt element semnificativ este percepția îmbunătățită asupra calității produselor românești (26,25%), care consolidează încrederea consumatorilor și stimulează vânzările pe piața internă. Totodată, evenimentele locale – precum târgurile și festivalurile agricole (21,75%) – joacă un rol important în promovarea produselor și în crearea de legături comerciale directe între producători și cumpărători.

Investițiile finalizate recent (20,00%) și campaniile proprii de marketing (17,00%) indică o tendință clară spre profesionalizarea managementului fermelor și adoptarea unei viziuni antreprenoriale mai orientate către rezultate economice. Totuși, doar 14,75% dintre respondenți au menționat subvențiile sau alte forme de ajutor public ca factor major de impact, ceea ce sugerează că, deși utile, politicile de sprijin nu sunt percepute ca principal motor al dezvoltării.

În ceea ce privește factorii secundari, doar 11,50% dintre antreprenori consideră condițiile meteorologice favorabile un element determinant, în timp ce prețurile furnizorilor (6,25%), fiscalitatea (5,75%) și infrastructura rutieră și de transport (3,25%) se află la finalul clasamentului. Aceasta demonstrează că, în percepția mediului privat, creșterea competitivității în agricultură depinde mai mult de piață, investiții și inovație, decât de factori externi sau de intervenția statului.

În concluzie, datele evidențiază o schimbare de paradigmă în mediul antreprenorial agricol din România: succesul este tot mai mult asociat cu capacitatea fermierilor de a atrage clienți, de a valorifica produsele locale și de a se adapta cerințelor pieței, în timp ce rolul politicilor publice rămâne complementar, dar nu decisiv.

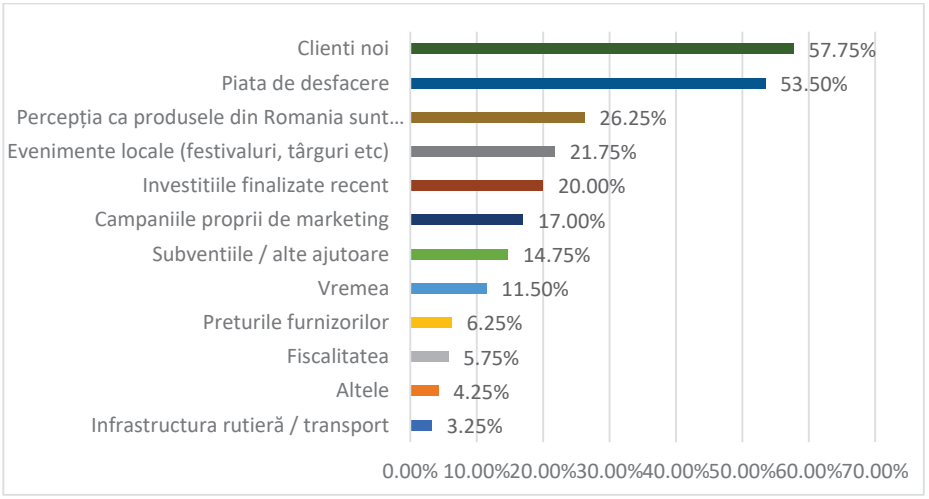

Figura 3.1
Factori pozitivi care au avut impact asupra afacerii

3.2. Veniturile din agricultură

Analiza evoluției veniturilor din sectorul agricol evidențiază o tendință de stagnare și polarizare moderată între întreprinderile care au reușit să își mențină sau să își crească veniturile și cele care au înregistrat scăderi. Cea mai mare

pondere, 26% dintre respondenți, declară că veniturile lor au crescut cu până la 10%, indicând o creștere temperată, susținută de stabilizarea prețurilor și de adaptarea la noile condiții de piață.

Un procent de 18% dintre antreprenori afirmă că veniturile au rămas la același nivel față de anul anterior, ceea ce sugerează o perioadă de echilibru economic pentru o parte semnificativă a fermierilor. Pe de altă parte, 45% dintre respondenți (13% + 6% + 9% + 17%) au raportat scăderi ale veniturilor, cele mai afectate fiind firmele care au înregistrat pierderi de peste 30% (13%) – un semnal clar al vulnerabilității economice a sectorului în fața factorilor externi, precum seceta, fluctuațiile de preț sau creșterea costurilor de producție.

Creșteri mai consistente, de peste 10%, au fost raportate doar de 11% dintre antreprenori (6% + 3% + 2%), ceea ce arată că doar o minoritate a întreprinderilor agricole a reușit o expansiune reală, cel mai probabil prin investiții recente, acces la piețe externe sau implementarea tehnologiilor moderne.

În concluzie, structura răspunsurilor evidențiază o dinamică economică modestă, în care majoritatea fermierilor fie își menține veniturile la un nivel constant, fie înregistrează creșteri limitate. Totodată, existența unui procent semnificativ de întreprinderi cu pierderi confirmă dependența ridicată a agriculturii de condițiile climatice și de politicile de sprijin, dar și nevoia de consolidare financiară și de diversificare a surselor de venit în rândul IMM-urilor agricole.

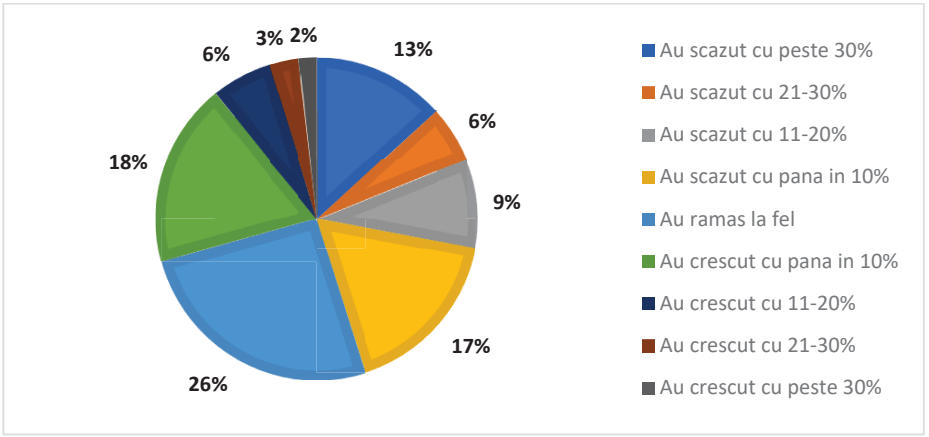

Figura 3.2
Veniturile în agricultură în 2025 în comparație cu 2024

3.3. Veniturile în 2026

Datele din cercetare indică o creștere semnificativă a încrederii antreprenorilor agricoli în evoluția pozitivă a veniturilor în anul 2025. Peste două

treimi dintre respondenți (67%) anticipează o creștere a veniturilor, ceea ce reflectă o percepție optimistă asupra contextului economic și a potențialului de dezvoltare al sectorului.

Cea mai mare parte dintre aceștia, 31%, estimează o creștere moderată de până la 10%, în timp ce 28% se așteaptă la majorări între 11% și 20%. Aceste valori sugerează că fermierii privesc cu prudență viitorul apropiat, mizând pe o revenire treptată a pieței agricole după un an dificil, marcat de fluctuații de prețuri și incertitudini climatice.

Totuși, doar 8% dintre respondenți anticipează scăderi ale veniturilor, iar 21% consideră că acestea vor rămâne la același nivel, ceea ce denotă o stabilizare a percepției privind riscul economic. Doar 1% dintre fermieri se așteaptă la o scădere accentuată de peste 30%, un procent mult mai redus decât cel observat în anul precedent, ceea ce confirmă îmbunătățirea sentimentului de încredere în piață.

De remarcat este și faptul că 8% dintre antreprenori prevăd creșteri semnificative – de peste 20%, ceea ce poate fi asociat cu fermele modernizate sau cu beneficiarii recenți ai investițiilor finanțate din fonduri europene. Aceștia tind să valorifice avantajele digitalizării, ale mecanizării și ale extinderii lanțurilor de distribuție.

În ansamblu, rezultatele evidențiază o orientare optimistă și realistă a mediului antreprenorial agricol, bazată pe consolidarea afacerilor existente și pe adaptarea continuă la cerințele pieței. Această perspectivă pozitivă indică o tendință de redresare a sectorului agricol, susținută de investiții, diversificare și de o mai bună integrare în lanțurile valorice locale și europene.

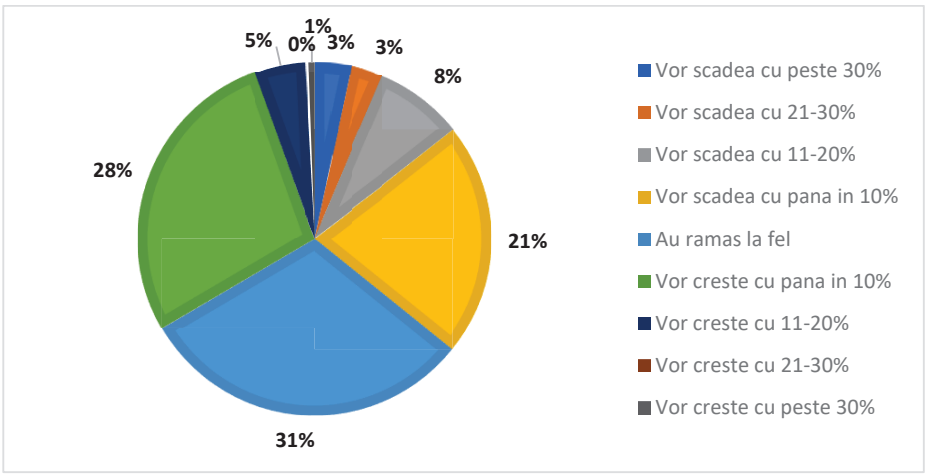

Figura 3.3
Veniturile IMM-urilor din agricultură în 2026

3.4. Clienții în sectorul agricol

Rezultatele cercetării evidențiază faptul că **piața locală rămâne principalul canal de valorificare** pentru produsele agricole din România, fiind menționată de **35% dintre antreprenori**. Acest procent reflectă o orientare tot mai pronunțată către **colaborarea între producători locali**, în special pentru furnizarea de materii prime sau furaje în cadrul lanțurilor scurte de aprovizionare. Această tendință este în acord cu politicile europene de susținere a economiei circulare și a agriculturii durabile, care încurajează **consumul de produse locale și reducerea dependenței de importuri**.

Un segment important, de **27,75%**, a indicat categoria **„altele”**, care include piețe alternative precum vânzările directe la poarta fermei, participarea la târguri și evenimente agricole, livrările către unități HoReCa, cooperative sau platforme online de distribuție. Această diversificare denotă **adaptabilitatea fermierilor** și căutarea unor soluții flexibile pentru comercializarea producției.

Lanțurile mari de magazine reprezintă o piață de desfacere pentru **23% dintre respondenți**, ceea ce confirmă că accesul micilor producători la retail-ul modern rămâne **limitat de bariere logistice și contractuale**. Totuși, creșterea interesului marilor rețele pentru produsele autohtone sugerează o **posibilă extindere a cooperării** în anii următori, mai ales pentru produsele certificate sau ecologice.

În ansamblu, distribuția canalelor de desfacere confirmă că **agricultura românească este predominant orientată către piața internă**, cu accent pe **relațiile locale, parteneriatele între producători** și o **implicare limitată în exporturi**, deși acestea ar putea genera un plus semnificativ de valoare adăugată.

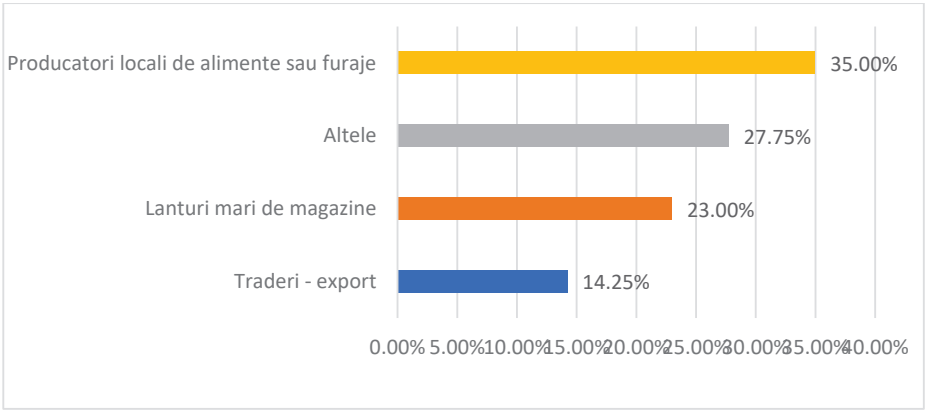

Figura 3.4
Clienții în sectorul agricol

3.5. Evoluția prețurilor produselor agricole

Rezultatele cercetării arată o **tendință majoritar optimistă** în rândul întreprinzătorilor agricoli privind evoluția prețurilor produselor agricole în anul următor. Peste **două treimi dintre respondenți (67%)** anticipează o **creștere a prețurilor**, semn că mediul antreprenorial se așteaptă la o ajustare pozitivă a pieței în raport cu creșterea costurilor de producție și a inflației din ultimii ani.

Cea mai mare parte dintre fermieri, **37%**, estimează **creșteri moderate, de până la 10%**, iar **27%** se așteaptă la **majorări între 11% și 20%**. Aceste procente ridicate indică un **nivel ridicat de încredere în redresarea pieței interne**, dar și o percepție conform căreia cererea pentru produse agricole românești va rămâne stabilă sau va continua să crească, în special pentru produsele procesate local și cele ecologice.

În concluzie, percepția generală este că **anul 2025 va aduce o creștere ușoară, dar constantă, a prețurilor agricole**, în linie cu tendințele europene și globale. Această evoluție pozitivă poate sprijini consolidarea veniturilor producătorilor și relansarea investițiilor în tehnologizare și procesare, cu condiția menținerii unui echilibru între costurile de producție și puterea de cumpărare a consumatorilor.

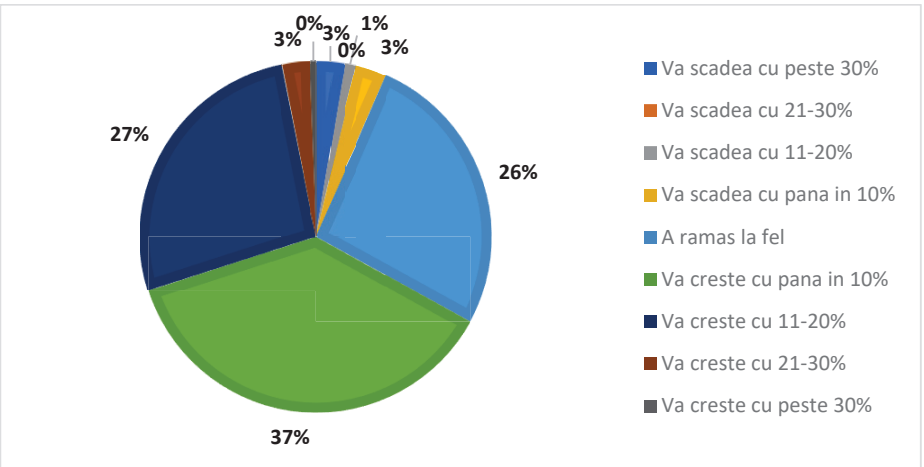

Figura 3.5
Evoluția prețurilor produselor agricole

3.6. Sprijinul primit din partea autorităților

Datele cercetării evidențiază o **percepție predominant negativă** în rândul întreprinzătorilor agricoli privind nivelul de sprijin public acordat sectorului. Peste

64% dintre respondenți (29% „foarte scăzut” și 35% „scăzut”) consideră că **intervenția statului și politicile agricole naționale sunt insuficiente** pentru a susține în mod real dezvoltarea afacerilor agricole.

Această percepție reflectă dificultăți persistente legate de **accesul la finanțări**, **birocrația excesivă**, precum și **ritmul lent al implementării măsurilor de sprijin**. În ciuda numeroaselor programe și fonduri disponibile, mulți antreprenori semnalează lipsa unei **coerențe între politicile europene și aplicarea lor la nivel național**, ceea ce conduce la întârzieri în plăți, blocaje administrative și neclarități în proceduri.

Doar **32% dintre respondenți** evaluează nivelul de sprijin ca fiind **„mediu”**, ceea ce indică o ușoară îmbunătățire a percepției față de anii precedenți, mai ales în contextul lansării unor noi linii de finanțare prin Planul Strategic PAC 2023–2027 și a creșterii accesibilității programelor de digitalizare și modernizare.

În schimb, percepția pozitivă este aproape inexistentă: doar **4%** dintre antreprenori consideră sprijinul „ridicat”, iar **niciunul** nu îl apreciază drept „foarte ridicat”. Acest rezultat subliniază **neîncrederea generalizată a mediului agricol** în capacitatea instituțiilor publice de a oferi un sprijin constant, predictibil și adaptat nevoilor reale ale fermierilor.

În concluzie, nivelul actual de satisfacție privind sprijinul public în agricultură este **scăzut**, ceea ce indică **nevoia urgentă de reformare a mecanismelor de finanțare și simplificare a procedurilor administrative**. Pentru a recâștiga încrederea antreprenorilor, politicile agricole trebuie să devină mai **transparente, orientate spre rezultate** și corelate cu obiectivele de sustenabilitate, competitivitate și inovare asumate la nivel european.

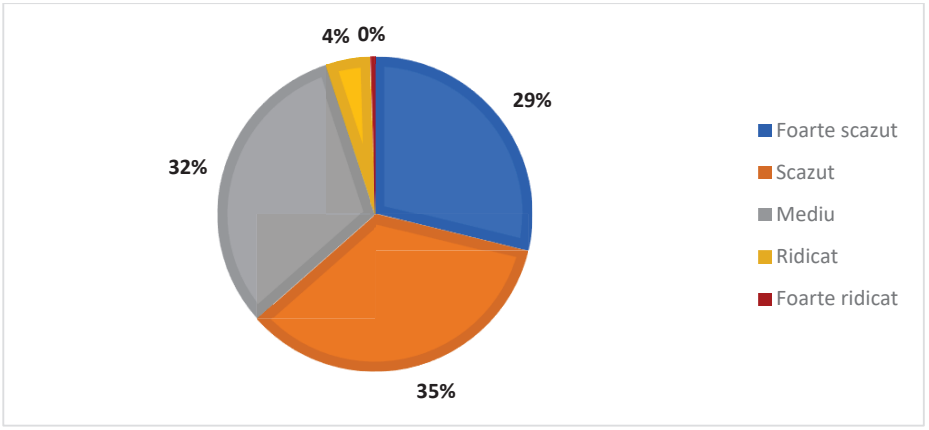

Figura 3.6
Sprijinul primit din partea autorităților naționale și locale

3.7. Măsuri de sprijin pentru sectorul agricol

Analiza evidențiază faptul că **subvențiile și ajutoarele directe** continuă să fie percepute drept **cea mai importantă formă de sprijin** pentru mediul agricol românesc, fiind menționate de **39,5% dintre antreprenori**. Acestea reprezintă principalul instrument de stabilitate financiară pentru fermieri, în special pentru cei din categoria microîntreprinderilor și a exploatațiilor familiale. Cu toate acestea, dependența ridicată de plățile directe arată o **vulnerabilitate structurală** a sectorului, care se bazează încă prea mult pe ajutoare, în loc să valorifice în mod extensiv investițiile și inovația.

O pondere semnificativă – **34,5% dintre respondenți** – consideră că **TVA-ul redus la 9% pentru produsele agricole și alimentare** are un impact pozitiv, contribuind la **menținerea competitivității produselor românești** și la reducerea presiunii asupra prețurilor de consum. Această măsură fiscală este apreciată în special de producătorii care activează pe piața internă și care vizează consumatorul final.

De asemenea, **26,75%** dintre fermieri consideră că **regimul fiscal favorabil al microîntreprinderilor (1% sau 3%)** a avut un efect benefic asupra afacerilor, facilitând **menținerea lichidităților și a investițiilor pe termen scurt**. Această percepție confirmă importanța unui sistem fiscal predictibil și simplificat pentru dezvoltarea IMM-urilor agricole.

În schimb, **23% dintre respondenți** au declarat că **nu au beneficiat de nicio formă de sprijin**, semnalând o **lipsă de accesibilitate** la programele existente sau o **informare insuficientă** privind oportunitățile disponibile. Această categorie este reprezentată în special de microferme și producători din zonele rurale defavorizate.

Doar **12,25%** dintre antreprenori au menționat **programele de investiții (PAC, programe naționale etc.)**, ceea ce indică un **nivel scăzut de implicare în proiecte finanțate european**, probabil din cauza complexității procedurilor și a dificultăților de cofinanțare.

La final, **7,25%** au apreciat măsurile legate de **contribuțiile sociale diminuate pentru angajați**, iar **4,5%** au enumerat alte tipuri de sprijin punctual, cum ar fi granturi temporare sau scheme de ajutor pentru achiziția de echipamente.

În concluzie, percepția antreprenorilor agricoli asupra sprijinului guvernamental și fiscal arată o **dependență ridicată de subvenții**, o **apreciere moderată a măsurilor fiscale** și o **participare redusă la investițiile structurale**, ceea ce confirmă necesitatea unei **reorientări strategice a politicilor publice** către sprijinul activ pentru inovare, tehnologizare și diversificarea activităților agricole.

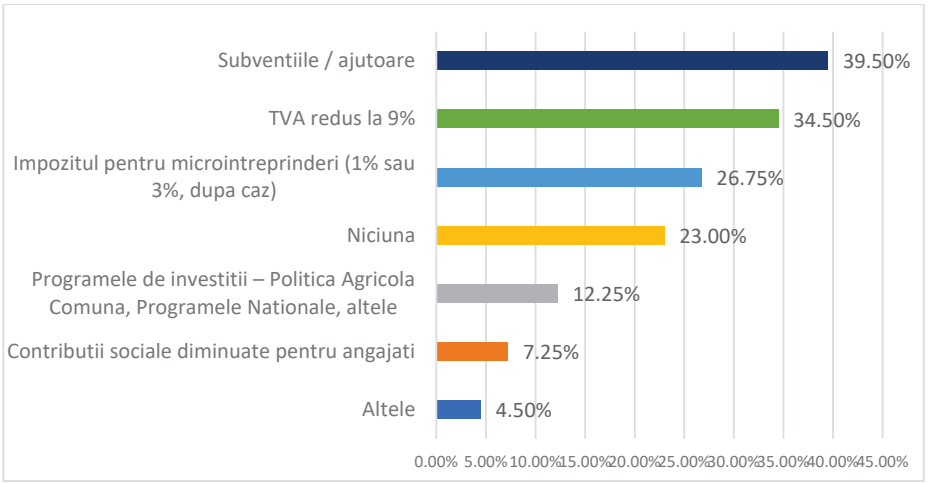

Figura 3.7
Măsuri de sprijin pentru sectorul agricol

3.8. Principalele nevoi de politici publice în domeniu

Rezultatele cercetării relevă că mediul antreprenorial agricol solicită **reforme structurale profunde**, care să vizeze atât **modernizarea cadrului legislativ**, cât și **investițiile în infrastructura agricolă**. Cea mai frecvent menționată prioritate, cu **39,75%**, este **revizuirea Legii arendei**, aspect care reflectă preocupările legate de **stabilitatea contractelor de arendă**, **protecția drepturilor proprietarilor** și **predictibilitatea utilizării terenurilor agricole**.

Pe locul al doilea se situează **dezvoltarea sistemului de irigații (33%)**, confirmând importanța strategică a apei pentru productivitatea agricolă, mai ales în contextul schimbărilor climatice și al secetei frecvente din ultimii ani. Fermierii consideră că investițiile în irigații sunt o **condiție esențială pentru competitivitate**, alături de modernizarea infrastructurii de gestionare a apei și de asigurarea accesului echitabil la resurse.

Tot **30,5% dintre respondenți** menționează **creșterea subvențiilor** și **comasarea terenurilor** drept priorități majore. Aceste două direcții sunt interconectate: pe de o parte, fermierii resimt nevoia unui **nivel de sprijin financiar mai ridicat și mai predictibil**, iar pe de altă parte, fragmentarea terenurilor limitează **eficiența și scalabilitatea producției agricole**. Consolidarea exploatațiilor rămâne una dintre cele mai mari provocări ale agriculturii românești.

O altă proporție relevantă, **25,5%**, indică **modificarea Legii privind vânzarea și cumpărarea terenurilor**, semnalând nevoia de **claritate și echitate**

în reglementarea pieței funciare. În paralel, **18,75%** dintre antreprenori consideră că este necesară **încurajarea formelor de asociere ale fermierilor**, prin cooperative și grupuri de producători, pentru a crește puterea de negociere și capacitatea de valorificare a producției.

În concluzie, prioritățile exprimate de antreprenorii agricoli reflectă **nevoia unui cadru legislativ modern, predictibil și adaptat realităților din teren**, precum și a unor **investiții consistente în infrastructură, irigații și asociere**. Aceste direcții reprezintă condițiile fundamentale pentru transformarea agriculturii românești într-un **sector competitiv, sustenabil și rezilient** la nivel european.

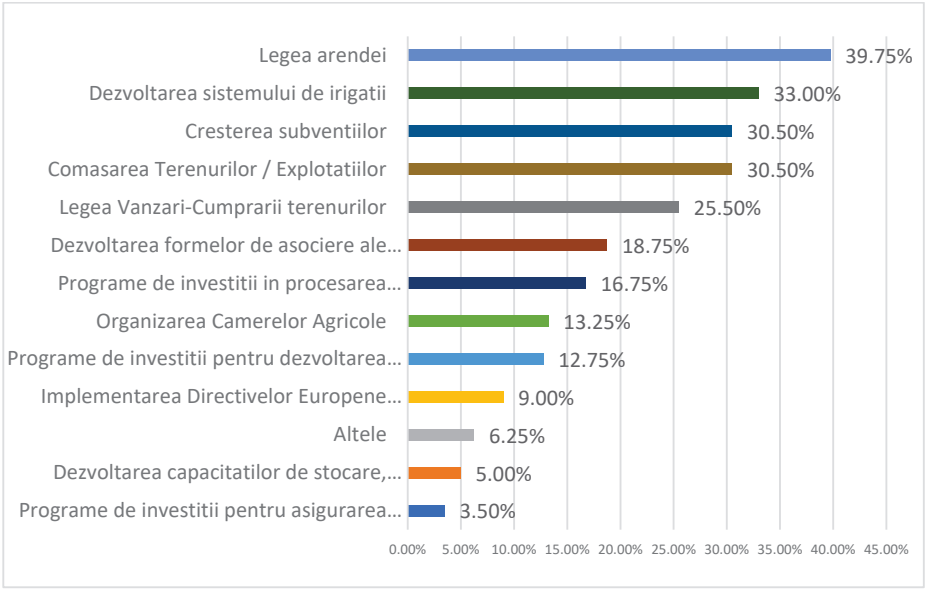

Figura 3.8
Principalele nevoi de politici publice în domeniu

Capitolul 4 – Fondurile Europene în Agricultură

Fondurile europene reprezintă un pilon strategic al dezvoltării agriculturii din România, contribuind decisiv la modernizarea fermelor, creșterea competitivității și susținerea tranziției către o agricultură sustenabilă și digitalizată. Aceste instrumente financiare nu doar sprijină fermierii în modernizarea exploatațiilor, ci și facilitează adaptarea sectorului agricol la noile provocări climatice, economice și tehnologice.

În ultimii ani, fondurile provenite din Politica Agricolă Comună (PAC) au jucat un rol crucial în extinderea sistemelor de irigații, în dezvoltarea infrastructurii rurale și în creșterea gradului de profesionalizare a producătorilor agricoli. Cu toate acestea, pentru a asigura un impact real și sustenabil, este necesară simplificarea procedurilor administrative, reducerea birocrației și întărirea capacității instituționale a fermierilor de a elabora și implementa proiecte eligibile.

În perioada de programare 2023–2027, România implementează un nou instrument integrat – Planul Strategic PAC (PS PAC 2023–2027) – care reunește fondurile gestionate anterior prin FEGA și FEADR într-un cadru unic, bazat pe obiective concrete și performanță măsurabilă.

1. Politica Agricolă Comună (PAC) – cadrul general al sprijinului european

Politica Agricolă Comună rămâne cea mai importantă politică europeană destinată agriculturii și dezvoltării rurale, având ca scop sprijinirea veniturilor fermierilor, asigurarea securității alimentare, protecția mediului și consolidarea zonelor rurale.

PAC funcționează pe baza a doi piloni principali:

- Pilonul I – Plăți directe și măsuri de piață Asigură venituri stabile fermierilor și stimulează tranziția către practici agricole ecologice și durabile („eco-scheme”). Fermierii români beneficiază anual de sprijin financiar direct pe suprafață, completat de plăți redistributive și sprijin cuplat pentru sectoare strategice (zootehnie, legumicultură, culturi proteice).
- Pilonul II – Dezvoltare rurală Vizează modernizarea fermelor, dezvoltarea infrastructurii agricole și rurale, protecția mediului, adaptarea la schimbările climatice și susținerea comunităților rurale. Pilonul II este finanțat în principal prin Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR).

2. Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR)

FEADR finanțează proiecte menite să stimuleze modernizarea, sustenabilitatea și diversificarea economiei rurale. În România, prin intermediul Programului Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) și, ulterior, al Planului Strategic PAC 2023–2027, fondurile FEADR sprijină:

- investițiile în modernizarea fermelor și achiziția de utilaje agricole performante;
- instalarea tinerilor fermieri și încurajarea reînnoirii generaționale;
- dezvoltarea infrastructurii rurale, inclusiv a sistemelor de irigații și a drumurilor agricole;
- promovarea agriculturii ecologice, a practicilor agro-mediu și a bunelor condiții agricole și de mediu (GAEC);
- investițiile în energie regenerabilă și economia circulară în mediul rural.

FEADR contribuie, totodată, la dezvoltarea capitalului uman prin măsuri de formare profesională și consiliere pentru fermieri, esențiale pentru implementarea digitalizării și a noilor tehnologii verzi.

3. Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) și Planul Strategic PAC 2023–2027

PNDR a fost principalul instrument de finanțare a dezvoltării rurale până în 2022, având un impact semnificativ asupra modernizării agriculturii românești. Începând cu 2023, România a trecut la Planul Strategic PAC, un program unificat care integrează măsurile de sprijin atât din FEGA, cât și din FEADR, într-un cadru coerent și orientat pe rezultate.

Obiectivele principale ale PS PAC 2023–2027 sunt:

- creșterea veniturilor și competitivității fermierilor;
- consolidarea rezilienței exploatațiilor agricole în fața riscurilor climatice și economice;
- reducerea impactului asupra mediului prin promovarea agriculturii verzi și digitale;
- sprijinirea generației tinere de fermieri și promovarea egalității de șanse în mediul rural;
- valorificarea potențialului local prin dezvoltarea lanțurilor scurte de aprovizionare.

Prin Planul Strategic, România are la dispoziție peste 15,8 miliarde de euro, dintre care aproximativ 9 miliarde pentru plăți directe și 6,8 miliarde pentru dezvoltare rurală, incluzând cofinanțarea națională.

4. Fondul European de Garantare Agricolă (FEGA)

FEGA finanțează plățile directe către fermieri și măsurile de sprijin pentru piețele agricole, având rolul de a stabiliza veniturile și de a asigura funcționarea eficientă a pieței agroalimentare europene.

Prin FEGA, fermierii români beneficiază de:

- plăți unice pe suprafață (SAPS);
- sprijin cuplat pentru sectoare precum creșterea bovinelor, ovine, caprine, legumicultură și plante proteice;
- eco-scheme pentru practici agricole prietenoase cu mediul;
- măsuri de intervenție pe piață în caz de crize agricole.

FEGA contribuie la menținerea unui cadru de stabilitate financiară, oferind predictibilitate și protecție împotriva fluctuațiilor pieței și a volatilității prețurilor.

4.1. Accesarea fondurilor europene în sectorul agricol

Pentru a maximiza beneficiile fondurilor europene, este necesară o **adaptare constantă a politicilor agricole naționale** și o **aliniere mai strânsă la obiectivele strategice ale Uniunii Europene**. În 2025, România se află în plin proces de implementare a Planului Strategic PAC 2023–2027, ceea ce impune o **abordare integrată între administrația publică, organizațiile de fermieri și mediul antreprenorial**. Simplificarea procedurilor, digitalizarea fluxurilor de aplicare și **asistența tehnică acordată beneficiarilor** rămân condiții esențiale pentru o utilizare eficientă a resurselor disponibile.

Deși fondurile europene continuă să ofere oportunități semnificative pentru modernizarea agriculturii, **accesarea lor rămâne dificilă** pentru o parte considerabilă a fermierilor. În 2025, doar **30% dintre agricultori** au reușit să obțină finanțare europeană sau națională, în timp ce **70% nu au accesat niciun tip de sprijin**, fie din cauza **birocrației**, a **cerințelor complexe de eligibilitate**, fie din lipsa de **resurse umane și financiare** pentru pregătirea proiectelor. Situația este deosebit de dificilă pentru **micii producători**, care au nevoie de **consiliere specializată și formare profesională** pentru a gestiona etapele de proiect și cerințele administrative aferente.

Politicile Uniunii Europene din perioada 2023–2027 se aliniază obiectivelor **Pactului Verde European** și ale **Strategiei „De la fermă la furculiță”**, vizând tranziția către o agricultură **verde, sustenabilă și digitalizată**. Noile direcții de finanțare pun accent pe:

- **reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră** și protejarea biodiversității;
- **digitalizarea și modernizarea fermelor**, prin tehnologii inteligente și utilizarea datelor pentru eficientizarea producției;

- **sprijinirea tinerilor fermieri** și încurajarea instalării acestora în mediul rural;
- **promovarea economiei circulare** și a practicilor agroecologice.

În acest context, anul 2025 reprezintă un **moment de cotitură** pentru agricultura românească: România dispune de resurse semnificative prin PAC, însă eficiența utilizării acestora depinde de **capacitatea instituțiilor și a beneficiarilor de a transforma finanțarea în dezvoltare durabilă**, competitivitate și inovație în sectorul agricol.

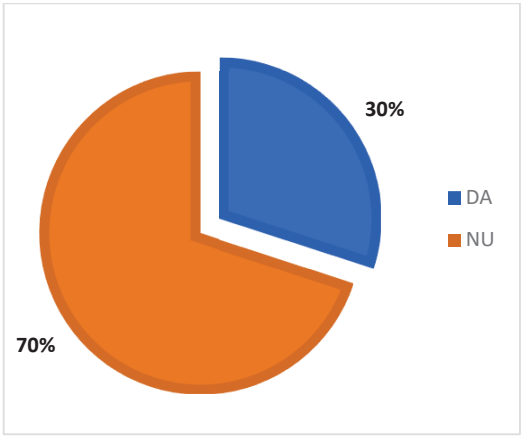

Figura 4.1
Accesare fonduri europene în 2024

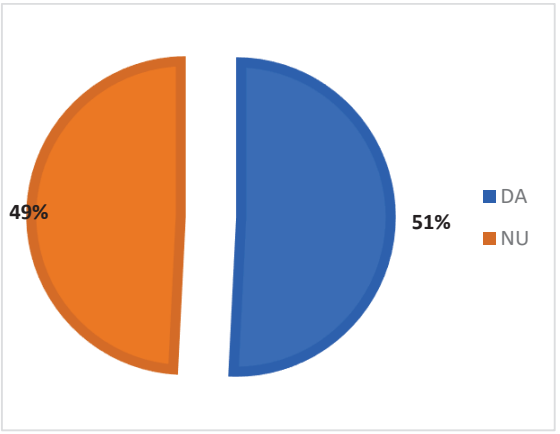

Figura 4.2
Intenția de accesare fonduri europene în 2025

4.2. Nevoile de finanțare pentru următorii 3 ani

Analiza datelor arată că în anul 2025 **fermierii români au direcționat cea mai mare parte a investițiilor către modernizarea echipamentelor și utilajelor agricole**, segment menționat de **71,75% dintre respondenți**. Această pondere ridicată confirmă faptul că modernizarea tehnologică rămâne **prioritatea principală** a mediului agricol, fiind esențială pentru creșterea productivității, reducerea costurilor și îmbunătățirea eficienței energetice. Investițiile în mecanizare sunt sprijinite activ prin Planul Strategic PAC 2023–2027, în special prin măsuri destinate fermelor mici și mijlocii.

Un procent semnificativ, de **43,25%**, a fost orientat către **investiții aferente administrării fermei și afacerii agricole** – cum ar fi achiziția de software de gestiune, modernizarea spațiilor administrative, servicii de contabilitate și marketing sau consultanță pentru proiecte europene. Aceasta reflectă **profesionalizarea treptată a managementului agricol** și preocuparea tot mai mare pentru eficientizarea proceselor interne și conformitatea administrativă.

Digitalizarea ocupă locul al treilea, cu **25%**, marcând o tendință ascendentă în adoptarea tehnologiilor inteligente în agricultură. Fermierii încep să utilizeze soluții de monitorizare prin senzori, sisteme GPS pentru lucrările agricole, aplicații mobile pentru gestionarea resurselor și tehnologii de tip „smart farming”. Chiar dacă procentul este încă modest comparativ cu media UE, el semnalează **tranziția treptată către agricultura de precizie**.

Un alt aspect important este faptul că **12% dintre fermieri** au direcționat fondurile către **menținerea activității curente (supraviețuire)** – un indiciu al presiunilor economice resimțite în contextul creșterii costurilor de producție și al condițiilor climatice dificile. Această categorie reflectă nevoia de măsuri de sprijin suplimentare pentru consolidarea rezilienței financiare a exploatațiilor agricole.

Formarea profesională și instruirea resurselor umane (9,75%) și **cercetarea–dezvoltarea–inovarea (8,75%)** sunt domenii în care investițiile sunt încă limitate, deși esențiale pentru modernizarea pe termen lung a agriculturii. Aceste rezultate evidențiază necesitatea **extinderii programelor de formare, inovare și transfer tehnologic**, astfel încât fermierii să poată valorifica pe deplin potențialul digitalizării și al practicilor sustenabile.

În ansamblu, structura investițiilor din 2025 indică o **orientare predominant tehnologică**, axată pe modernizare și mecanizare, dar și **un decalaj între investițiile tangibile (echipamente)** și cele **intangibile (cunoaștere, inovare, formare)**. Pentru o dezvoltare echilibrată, viitoarele

politici publice trebuie să combine aceste două dimensiuni – tehnologia și capitalul uman – într-un model de agricultură **inovatoare, digitală și competitivă** la nivel european.

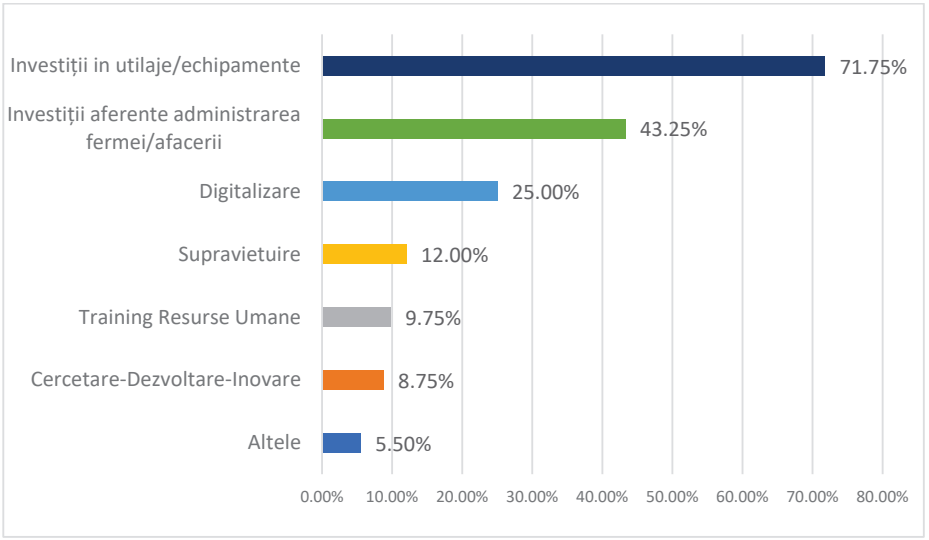

Figura 4.3
Nevoile de finanțare pentru următorii 3 ani

4.3. Tipuri de finanțări dorite de agricultori

Analiză subliniază importanța accesului la finanțare flexibilă și nerambursabilă în sectorul agricol, precum și necesitatea unor politici publice eficiente pentru susținerea fermierilor.

Granturi nerambursabile pentru dezvoltarea unei afaceri (68.50%) - aceasta este cea mai solicitată formă de finanțare, indicând o preferință clară pentru granturile nerambursabile. Fermierii și antreprenorii din agricultură preferă aceste fonduri datorită lipsei obligației de rambursare, ceea ce reduce riscul financiar și oferă o oportunitate semnificativă de dezvoltare și modernizare fără a crește povara datoriilor.

Linii de credit (34.25%) - liniile de credit reprezintă o opțiune populară pentru a asigura capital de lucru și pentru a face față nevoilor operaționale pe termen scurt. Acest tip de finanțare este ales pentru flexibilitatea sa, permițând accesul rapid la fonduri în perioadele critice, precum sezonul de plantare sau recoltare.

Credite garantate de stat (24.75%) - creditele garantate de stat sunt o altă formă preferată de finanțare, în special pentru IMM-urile care nu pot accesa

credite comerciale din cauza cerințelor stricte de colateral. Garanțiile oferite de stat reduc riscul pentru bănci, facilitând astfel accesul la finanțare pentru fermierii care doresc să investească în extinderea afacerii.

Alte surse de finanțare (8.75%) – această categorie include alte forme de finanțare, precum leasingul agricol, finanțări private sau fonduri de capital de risc. Deși reprezintă o proporție mai mica, aceste opțiuni pot fi importante pentru anumite segmente de fermieri care caută soluții alternative.

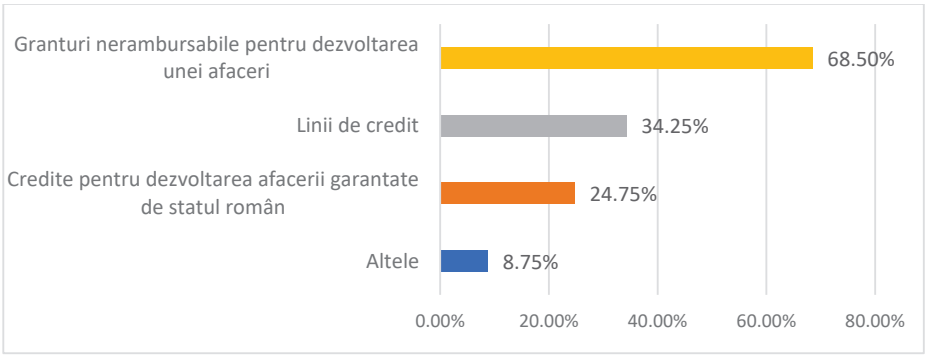

Figura 4.4
Tipuri de finanțări dorite

4.4. Modalități de finanțare în agricultură

Datele din cercetare evidențiază o **dependență ridicată a fermierilor români de finanțările nerambursabile**, majoritatea (75,25%) declarând că principala sursă de sprijin pentru dezvoltarea afacerii a fost **grantul nerambursabil**. Această orientare confirmă faptul că mediul agricol românesc se bazează încă preponderent pe **fondurile europene și programele naționale de ajutor de stat**, în detrimentul mecanismelor de finanțare prin creditare bancară.

Interesul puternic pentru granturi se explică prin **nivelul ridicat al investițiilor necesare în agricultură**, dar și prin **lipsa capitalului propriu** la fermierii mici și mijlocii. Programele derulate prin **Planul Strategic PAC 2023–2027**, precum măsurile dedicate instalării tinerilor fermieri, digitalizării, modernizării fermelor sau investițiilor în energie verde, au oferit oportunități atractive, acoperind procente importante din valoarea totală a investițiilor eligibile.

Liniile de credit ocupă locul secund, fiind menționate de **28,50% dintre respondenți**, semn că tot mai mulți fermieri încep să **combine finanțările nerambursabile cu instrumente financiare bancare** pentru a asigura

cofinanțarea proiectelor sau fluxul de numerar necesar implementării acestora. Totuși, accesul la creditare rămâne limitat, din cauza **condițiilor stricte impuse de bănci**, a lipsei garanțiilor și a riscurilor percepute în sectorul agricol.

În ansamblu, structura surselor de finanțare din 2025 arată că agricultura românească se află într-un **proces de tranziție de la finanțarea nerambursabilă la instrumente mixte**, însă dependența de granturi rămâne ridicată. Pentru consolidarea sustenabilității sectorului agricol este esențială **diversificarea surselor de finanțare**, crearea unui **cadru de garantare flexibil**, precum și **dezvoltarea parteneriatelor public–private** care să faciliteze investițiile pe termen lung.

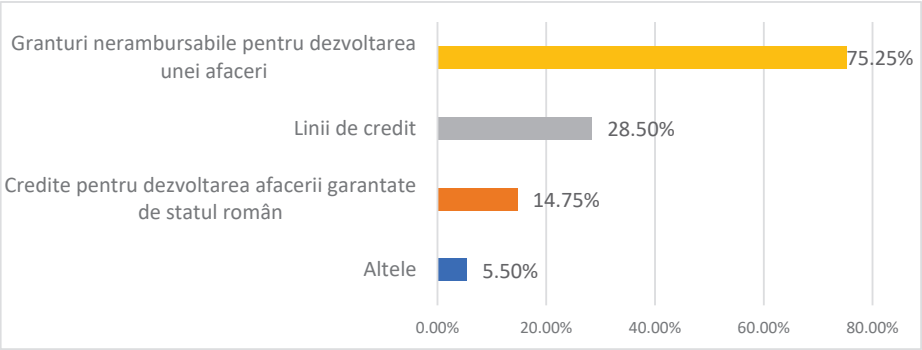

Figura 4.5
Modalități de finanțare în 2024

Capitolul 5 – Strategii și vânzări

În contextul tot mai complex al agriculturii moderne, strategiile de dezvoltare și vânzare reprezintă factori decisivi pentru succesul și sustenabilitatea afacerilor agricole. În 2025, fermierii români se confruntă cu un mediu economic caracterizat de volatilitatea prețurilor, presiunea schimbărilor climatice și exigențele tot mai ridicate ale consumatorilor, ceea ce impune o abordare strategică, bazată pe inovație, digitalizare și adaptabilitate.

Optimizarea proceselor de vânzare devine esențială pentru competitivitate. Fermierii și IMM-urile din agricultură sunt nevoiți să își diversifice portofoliul de produse, să integreze soluții digitale în marketing și distribuție (platforme online, marketplace-uri agricole, sisteme ERP și CRM dedicate) și să valorifice datele de piață pentru a-și anticipa cererea. În paralel, parteneriatele strategice, cooperarea între producători și dezvoltarea lanțurilor scurte de aprovizionare consolidează poziția fermierilor pe piețele locale și regionale.

Tendințele de consum din 2025 indică o creștere a interesului pentru produse locale, ecologice și certificate, ceea ce obligă producătorii să adopte strategii de branding și diferențiere. Tot mai multe ferme investesc în traseabilitate digitală, certificări de calitate și marketing sustenabil, transformând vânzarea dintr-un simplu proces comercial într-o componentă strategică a modelului de afaceri.

În ansamblu, strategiile de dezvoltare și vânzări din agricultura anului 2025 trebuie să se bazeze pe inovație, digitalizare și colaborare. Doar prin adaptarea la noile realități economice și sociale, fermierii români pot transforma provocările actuale – de la crizele climatice până la presiunile concurențiale globale – în oportunități sustenabile de creștere și consolidare a poziției lor pe piață.

5.1. Obiectivele sectorului agricol în următorii 3 ani

Datele obținute în urma cercetării arată că **fermieri și antreprenorii agricoli din România privesc anul 2025 cu o viziune predominant orientată spre creștere**, dar într-o manieră **prudentă și echilibrată**.

Creșterea profitului (26,5%) se află pe primul loc în rândul obiectivelor strategice, reflectând dorința antreprenorilor de a consolida rezultatele economice și de a-și asigura sustenabilitatea financiară pe termen lung. Această prioritate este corelată cu nevoia de optimizare a costurilor, de îmbunătățire a

productivității și de valorificare mai eficientă a producției, inclusiv prin prelucrarea primară sau accesarea piețelor de nișă.

Imediat după, **creșterea investițiilor (25,75%)** indică un **apetit investițional ridicat**, alimentat de accesul la fonduri europene, scheme de ajutor de stat și finanțări prin Planul Strategic PAC 2023–2027. Acest interes demonstrează că fermierii români sunt conștienți de importanța modernizării continue și de necesitatea adoptării tehnologiilor care pot asigura competitivitate într-o piață agricolă tot mai dinamică.

Diversificarea produselor (19,75%) reprezintă o altă direcție strategică importantă, semnalând tranziția de la agricultura tradițională către una **orientată spre valoare adăugată și specializare**. Tot mai mulți fermieri explorează oportunități în domenii conexe – procesare, produse ecologice, pachete de agroturism sau vânzări directe – pentru a reduce dependența de fluctuațiile pieței și de condițiile climatice.

O parte semnificativă a respondenților, **18%**, preferă **menținerea afacerii la dimensiunile actuale**, ceea ce indică o atitudine conservatoare în contextul incertitudinilor economice și climatice din ultimii ani. Această categorie de fermieri caută stabilitate, preferând să-și consolideze activitatea actuală în loc să își asume riscuri suplimentare.

În concluzie, strategia fermierilor români în 2025 este marcată de **pragmatism și orientare spre profitabilitate**, cu accent pe **investiții, diversificare și eficientizare**. Chiar dacă mediul economic rămâne incert, agricultura românească continuă să demonstreze **reziliență și potențial de dezvoltare**, bazându-se pe modernizare, inovare și pe adaptarea constantă la cerințele pieței.

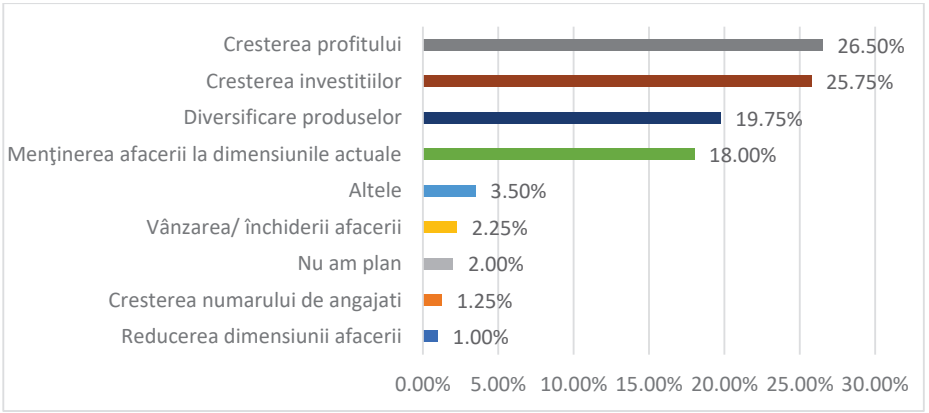

Figura 5.1
Obiective pentru următorii 3 ani

5.2. Principalele canale de promovare

Rezultatele cercetării arată că în 2025 **promovarea bazată pe încredere și relații directe** rămâne principalul canal prin care fermierii își atrag clienții. Astfel, **61,5% dintre respondenți** afirmă că se bazează în principal pe **recomandările clienților actuali**, un indiciu clar al importanței reputației și a calității produselor în mediul agricol românesc. Într-un sector în care relațiile personale și tradiția joacă un rol major, marketingul prin „cuvântul spus" continuă să fie cea mai eficientă formă de promovare.

Totodată, **social media** s-a impus ca **al doilea cel mai utilizat canal de promovare (35%)**, marcând o schimbare semnificativă față de anii anteriori. Platforme precum **Facebook, Instagram, TikTok sau YouTube** sunt folosite tot mai frecvent pentru promovarea produselor locale, crearea unei imagini de brand și comunicarea directă cu consumatorii. Fermierii tineri și noile afaceri rurale înțeleg tot mai bine valoarea vizibilității online și a conținutului digital atractiv, care permite atingerea unui public extins cu costuri reduse.

27,25% dintre întreprinderi dețin deja **site-uri proprii**, ceea ce arată o profesionalizare treptată a prezenței online. Acestea funcționează nu doar ca vitrine digitale, ci și ca instrumente de vânzare directă, contribuind la dezvoltarea **lanțurilor scurte de aprovizionare** și la creșterea vizibilității produselor românești.

Metodele tradiționale de promovare, precum **participarea la târguri și expoziții agricole (13%)** sau utilizarea **cataloagelor, pliantelor și ghidurilor (5,75%)**, rămân relevante mai ales pentru producătorii din mediul rural care pun accent pe contactul direct și pe consolidarea relațiilor de business. Aceste canale sunt frecvent utilizate pentru promovarea produselor alimentare locale, a fermelor turistice sau a activităților agroalimentare regionale.

Un aspect important îl constituie faptul că **12,5% dintre fermieri declară că nu desfășoară nicio activitate de promovare**, ceea ce evidențiază un **deficit de cultură de marketing** în rândul unei părți semnificative a mediului agricol. Lipsa promovării reduce vizibilitatea produselor, limitează accesul la noi piețe și menține dependența de intermediere.

Pe de altă parte, **reclamele în presa scrisă, radio sau televiziune (3%)** sunt folosite marginal, din cauza costurilor ridicate și a eficienței scăzute în raport cu mediul digital.

În ansamblu, rezultatele indică o **evoluție clară către digitalizarea comunicării în agricultură**, însă procesul este inegal și depinde în mare măsură de dimensiunea afacerii și de generația antreprenorului. Tendința generală pentru 2025 arată o **creștere a marketingului online și relațional**, cu accent pe **vizibilitate, încredere și conectare directă cu consumatorii**,

direcție care se aliniază perfect cu noile cerințe europene privind trasabilitatea, sustenabilitatea și promovarea produselor locale.

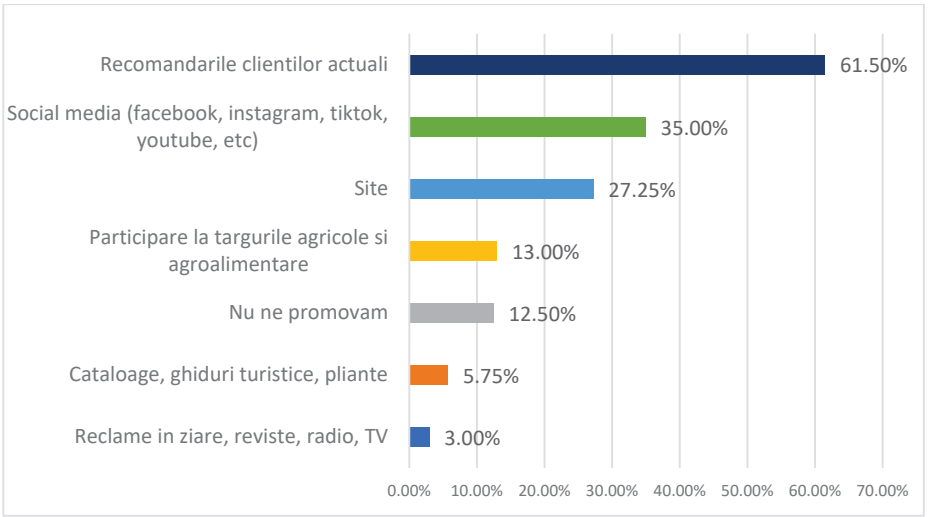

Figura 5.2
Principalele canale de promovare

5.3. Principalul canal digital de vânzări

Rezultatele indică faptul că, în 2025, **vânzarea online a produselor agricole a devenit o componentă tot mai importantă a strategiei comerciale a fermierilor români**, deși gradul de digitalizare al sectorului rămâne inegal.

Cea mai utilizată platformă este reprezentată de **rețelele de social media (45,5%)**, care s-au transformat din instrumente de promovare în **canale directe de vânzare și comunicare**. Platforme precum **Facebook, Instagram și TikTok** permit producătorilor să vândă produse agroalimentare direct către consumatori, eliminând intermediarii și consolidând relația de încredere cu publicul. Popularitatea acestor canale se datorează **costurilor reduse, accesibilității ridicate și feedback-ului imediat din partea clienților**, factori care stimulează adaptarea rapidă la cererea pieței.

Pe locul al doilea se situează **site-urile proprii (35,5%)**, care reflectă **profesionalizarea și consolidarea prezenței digitale** a producătorilor agricoli. Aceste site-uri funcționează adesea ca magazine online sau platforme de prezentare, integrând sisteme de comenzi directe, opțiuni de plată online și servicii de livrare. Fermierii cu o prezență digitală stabilă reușesc să-și diversifice

canalele de vânzare și să ajungă la piețe urbane, regionale sau chiar internaționale.

Totuși, **28,5% dintre fermieri declară că nu utilizează niciun canal online pentru vânzare**, un procent care relevă **persistența unui decalaj digital semnificativ în mediul rural**. Lipsa competențelor digitale, a infrastructurii de internet sau a resurselor financiare pentru dezvoltarea unei prezențe online reprezintă principalele obstacole în adoptarea comerțului electronic. Această categorie depinde în continuare de vânzările tradiționale – târguri, piețe locale și distribuție prin intermediari.

În schimb, doar **9,5% dintre respondenți** utilizează **site-uri specializate de vânzări**, cum ar fi platformele de tip marketplace agricol sau site-urile de comerț B2B. Acest procent scăzut sugerează că **piața digitală agricolă din România se află încă într-o fază incipientă**, în ciuda potențialului ridicat al acestor instrumente pentru extinderea pieței și optimizarea lanțului de distribuție.

În concluzie, datele arată o **tendință clară de creștere a comerțului online în agricultură**, dar și o **divergență între fermierii digitalizați și cei tradiționali**. Pentru a accelera procesul de tranziție digitală, este necesară **creșterea competențelor digitale în rândul producătorilor agricoli**, **simplificarea accesului la platforme de vânzare** și **integrarea acestora în ecosisteme europene de comerț agroalimentar**.

Digitalizarea canalelor de vânzare nu mai reprezintă doar o opțiune, ci o condiție esențială pentru **competitivitatea și vizibilitatea agriculturii românești** în contextul economiei verzi și al transformării digitale promovate de Uniunea Europeană.

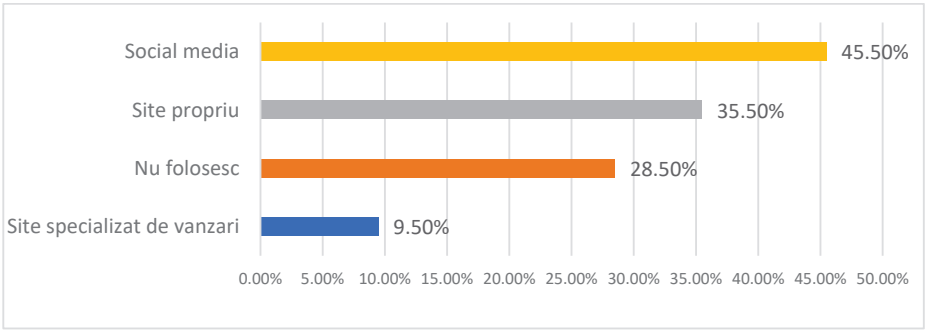

Figura 5.3
Principalul canal digital de vânzări

Capitolul 6 – Resursele umane, training și salarizare

Resursa umană reprezintă fundamentul oricărui proces de dezvoltare durabilă, iar în agricultură rolul acesteia este cu atât mai important cu cât sectorul combină tradiția, munca fizică și cunoștințele tehnice cu noile cerințe ale erei digitale. În contextul transformărilor economice și tehnologice actuale, **forța de muncă din agricultură se află într-un moment de redefinire profundă**, în care competențele, formarea continuă și adaptabilitatea devin factori-cheie pentru competitivitate.

Deși agricultura rămâne unul dintre **principalele sectoare de ocupare din mediul rural**, aceasta se confruntă cu o serie de provocări majore: îmbătrânirea populației active, deficitul de lucrători calificați, migrația forței de muncă și atractivitatea scăzută a meseriilor agricole pentru tineri. În paralel, noile tehnologii – digitalizarea, automatizarea și agricultura de precizie – impun cerințe noi privind **nivelul de competență, formarea tehnologică și managementul performant al fermei**.

În același timp, **nivelul salariilor în agricultură** rămâne sub media națională, ceea ce accentuează polarizarea rural-urban și limitează capacitatea sectorului de a atrage și reține forță de muncă tânără și calificată. Totuși, în ultimii ani se observă o **creștere treptată a remunerațiilor** și o profesionalizare a segmentului de management agricol, mai ales în fermele mijlocii și mari care implementează tehnologii moderne.

Acest capitol analizează structura și dinamica forței de muncă din agricultură, tendințele privind formarea profesională și accesul la programe de training, precum și evoluțiile salariale la nivel regional și național. În plus, sunt identificate principalele nevoi de competențe ale fermierilor în contextul **tranziției verzi și digitale**, dar și oportunitățile oferite de fondurile europene și naționale pentru dezvoltarea resursei umane.

Obiectivul final este de a oferi o **imagine clară și actuală asupra capitalului uman agricol al României** – un element esențial pentru transformarea sectorului într-unul competitiv, sustenabil și orientat spre inovație.

6.1. Dinamica salariaților

Datele relevă o **stabilitate aparentă a pieței muncii agricole**, dar și o **limitare a capacității de extindere a personalului** în majoritatea întreprinderilor din sector. Faptul că peste **nouă din zece firme au un număr redus de angajări (sub 5 persoane)** indică **dimensiunea mică a exploatațiilor agricole românești**, care operează în continuare cu echipe restrânse, adesea formate din membri ai familiei. Acest model de organizare, predominant în mediul rural, reflectă o **dependență ridicată de forța de muncă familială** și o **capacitate limitată de creare de noi locuri de muncă stabile**.

În ceea ce privește plecările din organizații, structura similară cu cea a angajărilor arată că **fluctuația de personal este redusă**, dar și că **mobilitatea profesională în agricultură este foarte scăzută**. Cu alte cuvinte, majoritatea angajaților din sector tind să rămână pe termen lung în același loc de muncă, însă acest fenomen nu reflectă neapărat stabilitate, ci **lipsa alternativelor profesionale în mediul rural**.

Analizând comparativ cele două grafice, se observă că **ponderea firmelor care au efectuat angajări (91%) este aproape identică cu cea a firmelor care au înregistrat plecări (92%)**, ceea ce sugerează un **echilibru fragil între intrările și ieșirile de personal**. În unele cazuri, angajările au avut rolul de **înlocuire a personalului pierdut**, fără a genera o creștere reală a numărului total de angajați.

Pe ansamblu, aceste date confirmă faptul că **sectorul agricol rămâne unul cu o forță de muncă stabilă, dar îmbătrânită și insuficient dinamică**, dominat de microîntreprinderi cu resurse umane limitate. Lipsa extinderii semnificative a personalului și ponderea scăzută a angajărilor peste 10 persoane reflectă **bariera structurală a dimensiunii fermei**, dar și **nivelul scăzut al atractivității sectorului** pentru tineri și profesioniști calificați.

Pentru a inversa această tendință, este necesară o **politică activă de formare și atragere a tinerilor fermieri**, crearea de **locuri de muncă calificate** și stimularea fermelor medii și mari care pot deveni **poli de angajare și profesionalizare** în mediul rural.

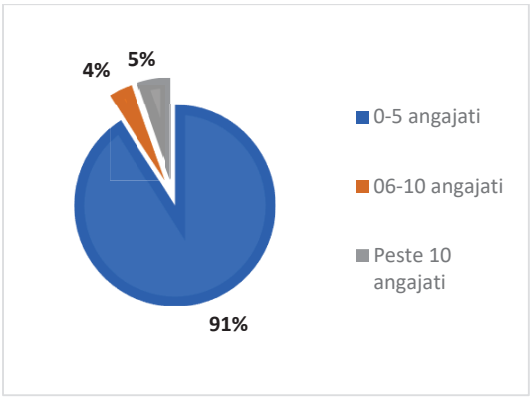

Figura 6.1
Număr de persoane angajate în 2024

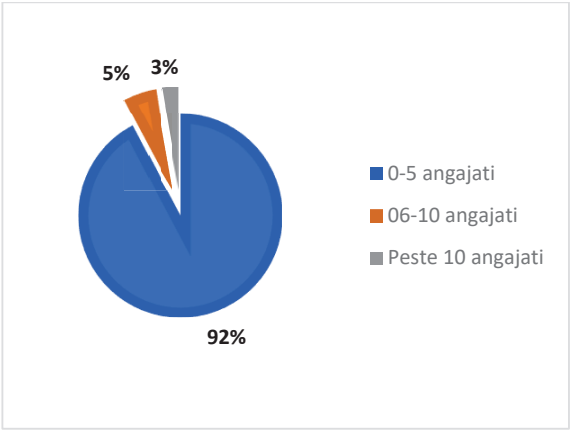

Figura 6.2
Număr de persoane care au părăsit organizația în 2024

6.2. Variația salariilor în 2024 față de 2023

La nivel general, **valoarea medie națională a câștigului salarial brut în agricultură este de 3.931 lei**, în creștere ușoară față de anul anterior, dar încă mult sub media națională a tuturor sectoarelor economice.

Regiunile cu cele mai reduse venituri sunt concentrate în **zona de sud-est și nord-est** a țării, unde predomină exploatațiile mici, activitățile de subzistență și un grad redus de mecanizare.

Cele mai scăzute valori sunt înregistrate în:

- **Harghita (2.947 lei)**
- **Covasna (2.974 lei)**

- **Buzău (3.191 lei)**
- **Vaslui (3.489 lei)**
- **Galați (3.493 lei)**

Aceste județe se caracterizează printr-o structură agricolă tradițională, dependență ridicată de muncă manuală și investiții limitate în tehnologii moderne. În aceste zone, salariile rămân cu **peste 20% sub media națională**, iar oportunitățile de formare profesională sunt reduse.

Majoritatea județelor din **zona centrală și de vest** (precum Cluj, Dolj, Mehedinți, Hunedoara, Bistrița-Năsăud, Arad, Gorj sau Alba) au valori cuprinse între **3.500 și 3.800 lei**, adică în proximitatea mediei naționale.

Aceste regiuni beneficiază de o agricultură mixtă – comercială și de familie – și de o prezență tot mai puternică a investițiilor private, care au contribuit la o creștere constantă a productivității și, implicit, a nivelului salarial.

La polul opus, județele cu cele mai ridicate salarii în agricultură se află predominant în **regiunile dezvoltate economic** și în proximitatea marilor centre urbane:

- **Timiș – 5.320 lei**
- **București – 4.790 lei**
- **Caraș-Severin – 4.533 lei**
- **Bacău – 4.501 lei**
- **Ialomița – 4.441 lei**

Nivelurile ridicate ale salariilor în aceste zone sunt corelate cu **investiții semnificative în mecanizare, ferme de mari dimensiuni și prezența companiilor agroindustriale**, care oferă locuri de muncă stabile și salarii peste media sectorială.

De asemenea, județele **Brașov, Iași, Prahova, Ilfov și Brăila** înregistrează câștiguri cuprinse între **4.200 și 4.300 lei**, semn că activitățile agricole din aceste regiuni sunt integrate tot mai mult în lanțuri de producție și procesare agroalimentară.

Diferențele dintre județul cu cel mai mare salariu (Timiș – 5.320 lei) și cel cu cel mai mic (Harghita – 2.947 lei) ating un raport de **aproape 1 la 1,8**, ceea ce evidențiază **disparități economice semnificative între regiunile agricole ale României**.

Aceste decalaje salariale sunt determinate de:

- nivelul diferit al investițiilor în tehnologie și infrastructură;
- productivitatea scăzută în fermele mici și familiale;
- accesul inegal la finanțare și formare profesională;
- diferențele de organizare a pieței muncii și a costurilor de trai.

Tendința generală din 2025 arată o **ușoară creștere a salariilor în majoritatea județelor**, pe fondul creșterii salariului minim și al deficitului de forță

de muncă calificată. Cu toate acestea, **mediul rural agricol continuă să rămână unul dintre cele mai slab remunerate domenii** din economia românească, ceea ce limitează atractivitatea sectorului pentru tineri și absolvenți.

Pentru reducerea acestor disparități, se impun **măsuri integrate** care să combine:

- stimulente fiscale pentru angajatorii agricoli;
- programe de formare profesională și calificare continuă;
- susținerea investițiilor în digitalizare și tehnologii agricole inteligente;
- dezvoltarea infrastructurii rurale și a serviciilor de sprijin pentru fermieri.

	Județ	**Valoare**		**Județ**	**Valoare**		**Județ**	**Valoare**
1	Harghita	2947	15	Bihor	3689	28	Vâlcea	4151
2	Covasna	2974	16	Arad	3703	29	Dâmbovița	4204
3	Buzău	3191	17	Gorj	3721	30	Brasov	4226
4	Vaslui	3489	18	Alba	3751	31	Iași	4286
5	Galați	3493	19	Călărași	3779	32	Prahova	4294
6	Constanta	3535	20	Olt	3789	33	Ilfov	4299
7	Botoșani	3542	21	Maramureș	3836	34	Brăila	4301
8	Cluj	3563	22	Mureș	3886	35	Neamț	4303
9	Dolj	3573	23	**Medie națională**	**3931**	36	Giurgiu	4317
10	Tulcea	3575	24	Vrancea	4004	37	Suceava	4325
11	Mehedinți	3599	25	Sălaj	4032	38	Ialomița	4441
12	Hunedoara	3613	26	Arges	4038	39	Bacău	4501
13	Teleorman	3660	27	Satu Mare	4057	40	Caras-Severin	4533
14	Bistrița-Năsăud	3688		Sibiu	4096	41	București	4790
						42	Timiș	5320

Tabel 6.1

Valorile medii ale salariilor în agricultură în 2024

(sursa INS: http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table **statistica FOM106E)**

Analiza rezultatelor arată că **anul 2025 a fost marcat de o evoluție pozitivă a salariilor din agricultură**, majoritatea fermierilor raportând **stabilitate sau creșteri moderate** ale veniturilor. Peste jumătate dintre respondenți (51%) au semnalat **o creștere salarială de până la 10%**, ceea ce indică un **trend ascendent lent, dar constant** al remunerațiilor în sectorul

agricol. Această tendință este alimentată în principal de **creșterea salariului minim pe economie**, de **lipsa forței de muncă disponibile** și de **presiunile exercitate de creșterea costurilor de trai în mediul rural**.

În același timp, **40% dintre ferme** au menținut **nivelul salariilor neschimbat**, fapt care reflectă **prudența financiară a întreprinderilor agricole** într-un context economic volatil, marcat de variații ale prețurilor inputurilor și de incertitudini privind subvențiile europene. Această stagnare salarială este specifică în special **fermelor mici și mijlocii**, care dispun de resurse limitate pentru majorări de personal.

Doar **6% dintre respondenți** au reușit **creșteri salariale semnificative (11–20%)**, în special în județele din vestul țării și în exploatațiile mai mari, cu productivitate crescută și o bază tehnologică solidă. Aceste ferme au beneficiat de **investiții în utilaje moderne**, ceea ce a permis o distribuție mai eficientă a valorii adăugate către angajați.

În schimb, **scăderile salariale au fost marginale (sub 2%)**, semnalând o **stabilitate generală a pieței muncii agricole** și o preocupare crescută a angajatorilor pentru menținerea personalului existent, în condițiile unui deficit de lucrători calificați.

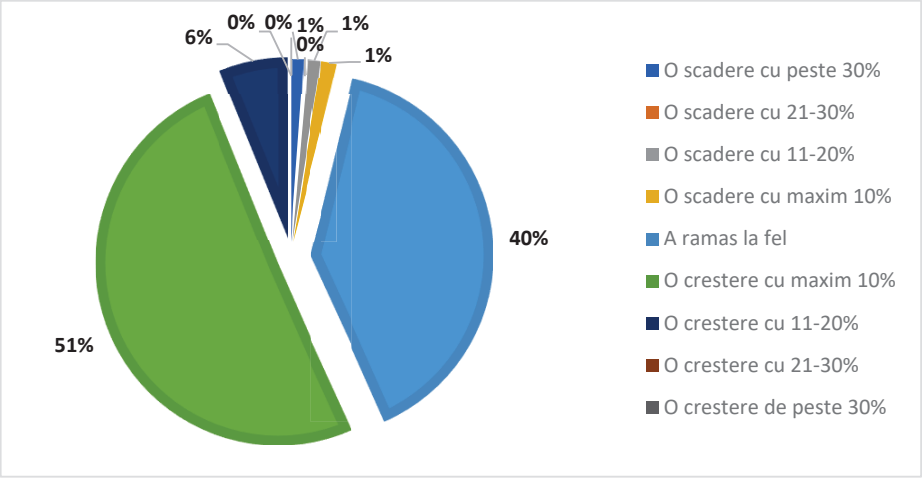

Figura 6.3
Variația salariilor în 2025 față de 2024

6.3. Beneficiile oferite angajaților

Analiza arată că majoritatea angajatorilor agricoli preferă acordarea beneficiilor non-financiare în detrimentul unor creșteri salariale directe, ca

modalitate de fidelizare a angajaților și de creștere a satisfacției la locul de muncă.

Cel mai frecvent beneficiu oferit este reprezentat de bonurile de masă (34,5%), o formă clasică de sprijin care asigură un avantaj concret angajaților, fără a majora costurile fixe cu salariile. Acestea sunt urmate de categoria „Altele" (23,25%), care include beneficii precum transportul gratuit, cazarea pentru muncitorii sezonieri, produse proprii oferite salariaților sau sprijin material în perioadele de vârf agricol.

De asemenea, asigurările de sănătate (17,75%) și tichetele de masă (17,5%) indică o tendință pozitivă spre profesionalizarea relațiilor de muncă în agricultură, reflectând preocuparea angajatorilor pentru stabilitatea și bunăstarea angajaților. În special fermele mari și societățile comerciale din sectorul agricol adoptă aceste măsuri pentru a reduce fluctuația de personal și a asigura continuitatea activității.

Un procent mai redus, de 8,5%, este atribuit trainingurilor de specializare, însă chiar și această valoare indică o creștere a interesului pentru formarea profesională și perfecționarea angajaților. Acest aspect este corelat cu tendințele de digitalizare și mecanizare a agriculturii, care necesită competențe noi – de la utilizarea utilajelor moderne până la operarea sistemelor de management agricol.

În schimb, doar 5,5% dintre angajatori acordă creșteri salariale anuale sistematice, iar 1,75% oferă bonusuri corelate cu valoarea vânzărilor – un semn că performanța individuală este rar recompensată prin mecanisme financiare directe. Acest model conservator reflectă atât constrângerile financiare ale multor exploatații agricole, cât și absența unei culturi organizaționale orientate spre performanță în sectorul rural.

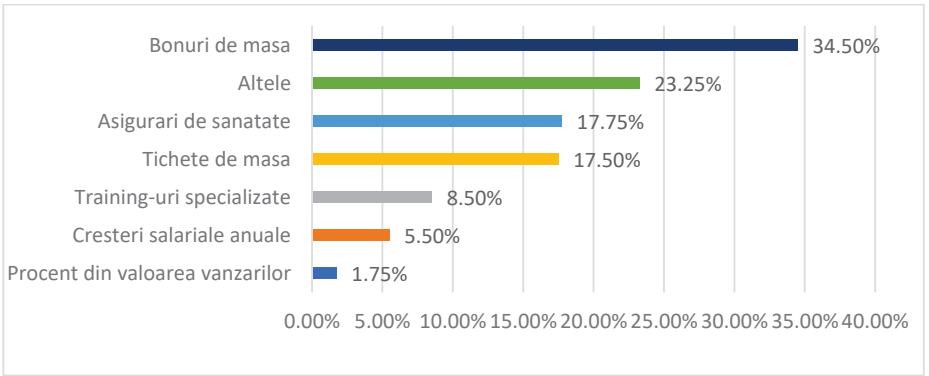

Figura 6.4
Beneficii oferite angajaților

6.4. Motive pentru care înlocuirea unui salariat este dificilă

Rezultatele confirmă faptul că **resursa umană rămâne una dintre cele mai mari provocări structurale ale agriculturii românești**. Lipsa de personal calificat, semnalată de aproape jumătate dintre respondenți, indică un **decalaj profund între cerințele actuale ale fermelor și oferta existentă de competențe** pe piața muncii. În special în zonele rurale, unde infrastructura educațională și formarea profesională sunt limitate, **fermele întâmpină dificultăți în a găsi specialiști în mecanizare, irigații, protecția plantelor sau management zootehnic**.

Această realitate reflectă și **ineficiența sistemului de formare profesională agricolă**, în care oferta educațională nu este suficient adaptată nevoilor economice actuale. Lipsa centrelor de training agricol moderne și migrația tinerilor din mediul rural agravează fenomenul, ducând la o îmbătrânire accentuată a forței de muncă și la un deficit de competențe tehnice.

Pe locul al doilea, cu 43% dintre răspunsuri, se situează **cererile salariale ridicate**, care depășesc adesea posibilitățile financiare ale fermelor mici și mijlocii. Acest aspect este strâns legat de **presiunea inflaționistă și creșterea costurilor de trai**, dar și de diferențele mari între salariile oferite în agricultură și cele din alte domenii economice. În multe cazuri, fermierii nu pot concura cu salariile din construcții, transporturi sau industria alimentară, ceea ce conduce la un **transfer constant de forță de muncă dinspre agricultură către alte sectoare**.

Categoria „**Altele**” (8%) include motive complementare, cum ar fi **sezonalitatea activităților agricole**, **condițiile de muncă dificile**, **lipsa stabilității locurilor de muncă** și **migrația lucrătorilor către alte țări europene**. Aceste cauze contribuie la menținerea unui **nivel scăzut al atractivității muncii în agricultură**, în special pentru tineri.

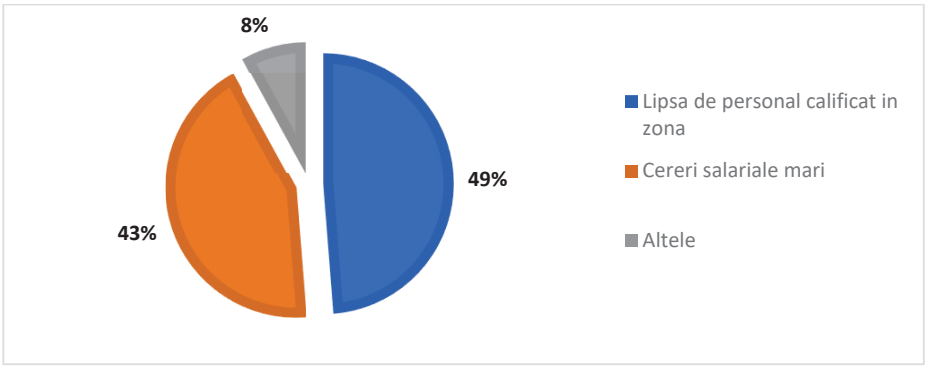

Figura 6.5
Principala motivație pentru care înlocuirea unui angajat este dificilă

Capitolul 7 – Clima și influențele climatice

Clima reprezintă unul dintre cei mai importanți factori determinanți ai productivității agricole și ai stabilității sistemelor de producție. În România, unde agricultura are o pondere semnificativă în economia națională și asigură mijloacele de trai pentru o mare parte din populația rurală, schimbările climatice devin un element critic cu impact direct asupra securității alimentare, a sustenabilității economice și a echilibrului ecologic.

În ultimii ani, fenomenele meteorologice extreme – seceta prelungită, inundațiile, grindina, variațiile bruște de temperatură și deficitul hidric accentuat – s-au intensificat, afectând culturile agricole, calitatea solului și stabilitatea ecosistemelor. Aceste schimbări nu mai pot fi considerate evenimente izolate, ci tendințe climatice recurente, care impun o regândire profundă a strategiilor de producție și a politicilor publice din domeniul agricol.

Agricultura românească se confruntă cu o dublă provocare: adaptarea la efectele climatice deja resimțite și tranziția către un model de producție sustenabil, rezilient și compatibil cu obiectivele Pactului Verde European. În același timp, trebuie asigurată menținerea competitivității economice, într-un context în care costurile de adaptare – investițiile în irigații, infrastructură, soiuri rezistente și tehnologii eficiente – cresc semnificativ.

În anul 2025, influențele climatice asupra agriculturii din România sunt tot mai evidente: pierderile de producție cauzate de secetă în sud-estul și estul țării, deteriorarea fertilității solurilor, dar și schimbarea calendarului agricol în funcție de regimul precipitațiilor și al temperaturilor. În unele regiuni, perioadele de vegetație s-au redus cu până la o lună, iar distribuția neuniformă a precipitațiilor a creat discontinuități severe în ciclurile de cultură.

Acest capitol își propune să analizeze efectele climatice asupra producției agricole, distribuția regională a riscurilor, impactul asupra resurselor naturale (sol, apă, biodiversitate) și capacitatea fermierilor de adaptare. În plus, sunt abordate politicile și programele naționale și europene care susțin tranziția către o agricultură climatic inteligentă, bazată pe tehnologii moderne, inovație și gestionarea sustenabilă a resurselor.

Într-o perioadă în care schimbările climatice nu mai sunt o ipoteză, ci o realitate cotidiană, viitorul agriculturii românești depinde de modul în care societatea și instituțiile vor reuși să integreze adaptarea climatică în toate etapele lanțului de producție agricolă – de la planificare și cercetare, până la practici de cultură și investiții publice strategice.

7.1. Influentele climatice

Rezultatele sunt concludente și confirmă că schimbările climatice sunt percepute ca o realitate concretă și constantă de către majoritatea fermierilor din România. Ponderea covârșitoare de 94% demonstrează faptul că efectele directe ale variabilității climatice – cum ar fi seceta, lipsa precipitațiilor, inundațiile, înghețurile târzii sau valurile de căldură – sunt deja parte integrantă a riscului operațional în agricultură.

Această percepție unanimă se corelează cu datele meteorologice din ultimii ani, care arată o creștere a frecvenței și intensității fenomenelor extreme, în special în regiunile de sud, sud-est și est ale țării. În aceste zone, seceta prelungită și distribuția inegală a precipitațiilor au determinat scăderi semnificative ale producției la principalele culturi (grâu, porumb, floarea-soarelui), dar și deteriorarea calității solurilor.

Cei 6% dintre respondenți care au afirmat că nu resimt influențe climatice provin, cel mai probabil, din zone cu un microclimat mai echilibrat (centru și nord-vest) sau din exploatații dotate cu sisteme de irigații, sere și tehnologii de protecție climatică, care reduc vulnerabilitatea la condițiile meteo.

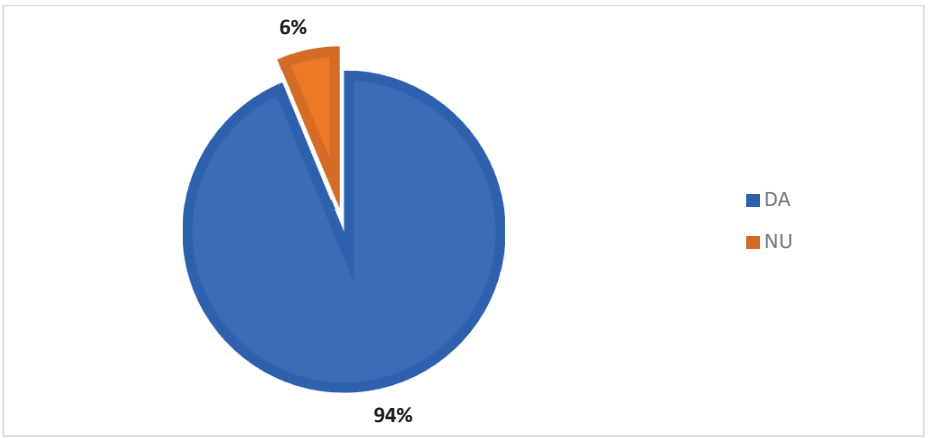

Figura 7.1
Frecvența sau violența fenomenelor climatice este în creștere?

7.2. Diminuarea riscurilor climatice

Rezultatele arată o **vulnerabilitate ridicată a sectorului agricol românesc** în fața riscurilor climatice. Două treimi dintre fermieri nu dispun de infrastructura, resursele financiare sau cunoștințele necesare pentru a

implementa soluții de adaptare eficientă. Lipsa pregătirii este determinată de mai mulți factori structurali:

- **acces limitat la finanțare** pentru investiții în sisteme de irigații, drenaj, sere sau tehnologii climat-inteligente;
- **deficit de informare și formare profesională** în domeniul agriculturii durabile;
- **dependența ridicată de condițiile meteorologice naturale**, în special în exploatațiile mici și medii;
- **absența unei strategii coerente de adaptare la nivel regional și local**.

Pe de altă parte, **33% dintre fermieri** declară că sunt pregătiți sau au început procesul de adaptare, ceea ce indică o **creștere a gradului de conștientizare față de anii precedenți**. Aceștia provin în special din zone cu infrastructură agricolă mai dezvoltată și din ferme medii și mari care au investit în tehnologii moderne – cum ar fi **monitorizarea climatică digitală**, **irigațiile automate**, **utilizarea soiurilor rezistente la secetă** sau **practicile de conservare a solului**.

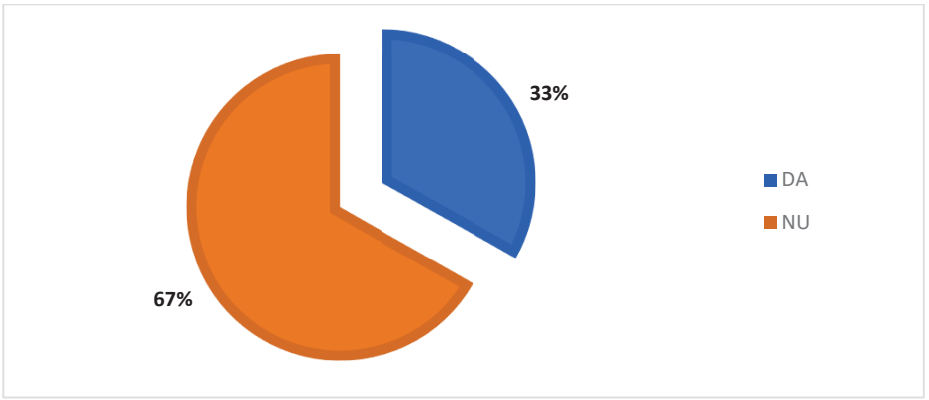

Figura 7.2
Considerați suficientă oferta asiguratorilor privind acest transfer de risc?

7.3. Riscuri climatice

Rezultatele confirmă că **seceta este, fără echivoc, cel mai puternic factor de risc climatic pentru agricultura românească**, menționată de peste șapte din zece fermieri. Aceasta afectează atât culturile de câmp (grâu, porumb, floarea-soarelui), cât și producția furajeră și horticultura, determinând pierderi semnificative de recoltă și creșterea costurilor de producție. În regiunile sudice, sud-estice și estice ale țării – Dobrogea, Bărăgan și Moldova de Sud – efectele

secetei sunt accentuate de **lipsa infrastructurii de irigații** și de **scăderea rezervei de apă din sol**, ceea ce amplifică vulnerabilitatea fermelor.

Grindina (35,75%) reprezintă al doilea risc climatic important, având efecte imediate și devastatoare asupra culturilor, în special în perioadele de formare și coacere a fructelor sau cerealelor. Deși există sisteme de protecție antigrindină în mai multe județe, acoperirea teritorială rămâne insuficientă, iar impactul economic este adesea amplificat de lipsa asigurărilor agricole.

Inundațiile (26,75%), deși mai puțin frecvente decât seceta, au efecte severe asupra solurilor și infrastructurii agricole, în special în zonele din luncile râurilor mari (Dunăre, Siret, Prut, Olt). Fenomenul este strâns legat de **schimbările bruște ale regimului pluviometric**, cu ploi torențiale intense urmate de perioade lungi de ariditate.

Bălțirea (12,75%) și **alte fenomene extreme (8%)** sunt probleme specifice anumitor microregiuni, unde drenajul ineficient și lipsa lucrărilor de întreținere a solului conduc la deteriorarea calității terenurilor și la pierderi locale de producție.

Figura 7.3 evidențiază faptul că **schimbările climatice afectează agricultura românească într-un mod complex și multidimensional**, cu efecte economice și sociale majore. Fără o abordare integrată de adaptare – bazată pe investiții, educație și politici coerente – sectorul agricol riscă să rămână extrem de vulnerabil în fața evenimentelor climatice tot mai imprevizibile.

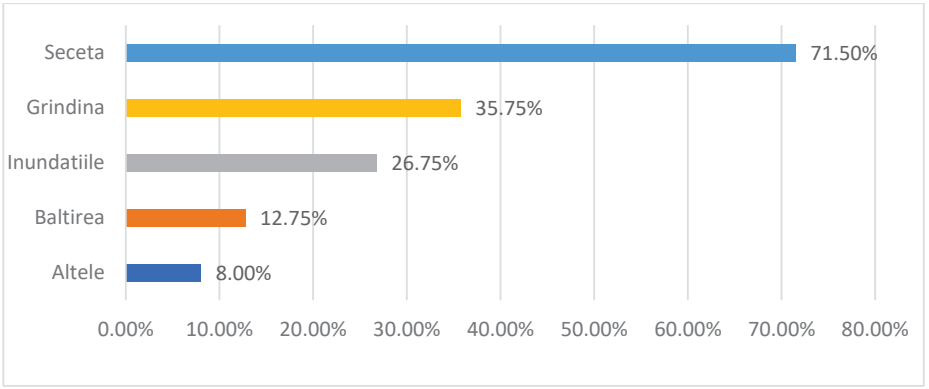

Figura 7.3
Cel mai important risc climatic

Capitolul 8 – Mediul de afaceri

Mediul de afaceri agricol din România reprezintă un ecosistem complex, aflat la intersecția dintre producția primară, politicile publice, accesul la finanțare și dinamica pieței interne și internaționale. Agricultura românească traversează, în prezent, o perioadă de tranziție structurală, în care modernizarea tehnologică, digitalizarea, adaptarea la cerințele de mediu și integrarea în lanțurile valorice europene devin factori decisivi pentru competitivitate.

După un deceniu de creștere susținută, agricultura României se confruntă cu noi provocări economice și climatice, care influențează direct stabilitatea și profitabilitatea întreprinderilor agricole. Creșterea costurilor de producție, volatilitatea prețurilor la inputuri și materii prime, precum și fluctuațiile piețelor de desfacere determină presiuni suplimentare asupra fermierilor și a întreprinderilor mici și mijlocii din sector. În același timp, contextul geopolitic regional și tensiunile economice globale contribuie la o incertitudine accentuată în planul comercial, afectând fluxurile de export și aprovizionare.

Pe de altă parte, mediul de afaceri agricol prezintă și oportunități semnificative de dezvoltare, datorită accesului la fonduri europene, extinderii parteneriatelor public-private și creșterii interesului pentru produse agroalimentare sustenabile, locale și ecologice. În 2025, tot mai multe ferme și cooperative adoptă modele de business integrate, bazate pe procesare locală, marketing digital și valorificarea resurselor naturale într-un mod responsabil.

Mediul de afaceri agricol este, însă, profund eterogen: coexistă ferme familiale de mici dimensiuni, întreprinderi comerciale medii orientate spre profit și exploatații mari, industrializate, care domină exporturile agricole. Această polarizare structurală generează diferențe majore în capacitatea de investiție, accesul la piață și nivelul de digitalizare, necesitând politici publice diferențiate și instrumente financiare adaptate diversității sectorului.

Totodată, accesul la finanțare rămâne un obstacol esențial pentru o mare parte dintre fermierii români. Lipsa garanțiilor, birocrația excesivă și limitarea programelor de creditare pentru agricultură afectează investițiile în utilaje, infrastructură și inovare. În același timp, nevoia de simplificare a cadrului legislativ, predictibilitate fiscală și stabilitate a politicilor agricole este tot mai acută pentru asigurarea unui mediu de afaceri competitiv și atractiv.

În acest context, analizăm principalele componente care definesc mediul de afaceri agricol din România – de la accesul la finanțare, infrastructura de sprijin, fiscalitate și digitalizare, până la barierele și oportunitățile de dezvoltare identificate de întreprinderile din sector.

Scopul capitolului este de a oferi o imagine realistă și echilibrată asupra ecosistemului economic agricol, evidențiind direcțiile strategice necesare pentru consolidarea competitivității, creșterea investițiilor private și integrarea durabilă a agriculturii românești în economia europeană.

8.1. Influența acordării de subvenții asupra afacerii

Rezultatele evidențiază un **nivel ridicat de sensibilitate al sectorului agricol față de evoluțiile economice generale**, confirmând caracterul vulnerabil al fermelor românești la factori externi precum:

- **inflația și volatilitatea prețurilor** la energie, combustibil, fertilizanți și inputuri agricole;
- **creșterea costurilor de creditare** și a dobânzilor;
- **fluctuațiile pieței de desfacere** și incertitudinea cererii interne și externe;
- **modificările legislative și fiscale** care afectează predictibilitatea afacerilor.

Majoritatea fermierilor (56%) consideră că aceste elemente au o influență semnificativă sau foarte semnificativă asupra activității lor, ceea ce indică o **dependență accentuată de stabilitatea macroeconomică** și de **politicile publice de sprijin**. În special în 2025, evoluția inflației și creșterea costurilor de producție au fost percepute drept principalii factori destabilizatori.

În același timp, procentul de **10% dintre fermieri care declară că nu resimt influențe economice** provine, cel mai probabil, din rândul **exploatațiilor de subzistență** sau al **fermelor mici**, unde activitatea economică are un caracter preponderent local și autoconsum.

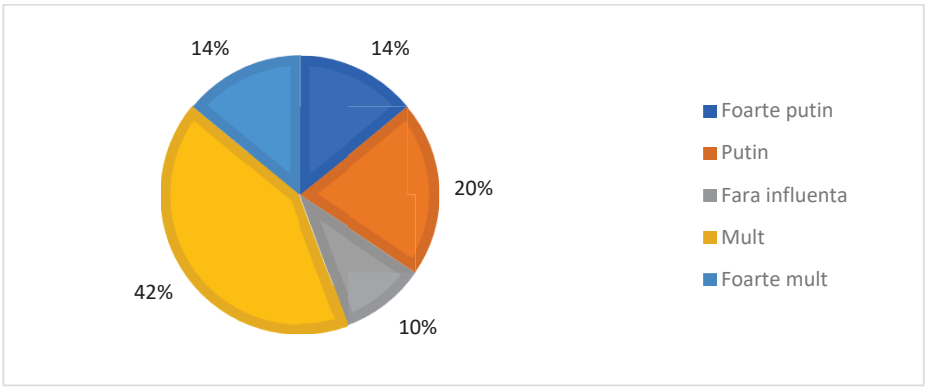

Figura 8.1
Influența acordării de subvenții asupra afacerii

8.2. Influența schimbărilor legislative asupra afacerii

Figura 8.2 confirmă că mediul legislativ este perceput drept unul dintre cei mai importanți factori de influență pentru agricultura românească, depășind ca impact chiar și elementele economice în anumite situații. Într-un context european marcat de tranziția spre agricultură durabilă și reducerea emisiilor de carbon, alinierea legislației naționale la standardele europene devine o provocare majoră, dar și o oportunitate pentru modernizarea sectorului.

Prin urmare, o politică legislativă coerentă, stabilă și transparentă este esențială pentru stimularea investițiilor, consolidarea fermelor și creșterea competitivității. Simplificarea procedurilor, clarificarea reglementărilor și îmbunătățirea dialogului între fermieri, autorități și organizațiile profesionale pot contribui la crearea unui mediu legislativ favorabil dezvoltării sustenabile a agriculturii românești.

Fermierii consideră că **legislația agricolă influențează direct**:

- accesul la fonduri europene și eligibilitatea proiectelor de finanțare;
- normele privind siguranța alimentară, trasabilitatea produselor și protecția mediului;
- sistemul de subvenții și plățile directe prin Politica Agricolă Comună (PAC);
- reglementările fiscale și obligațiile administrative aferente activităților agricole;
- procesul de achiziție a terenurilor, arendare și asociere.

Procentul foarte mare al celor care resimt o influență ridicată („mult” și „foarte mult”) sugerează o **nevoie de stabilitate și predictibilitate legislativă**, precum și o **simplificare a procedurilor administrative**. Mulți fermieri se confruntă cu **birocrație excesivă, modificări frecvente ale normelor și lipsa unei aplicări unitare a legilor** la nivel local.

De asemenea, percepția accentuată a influenței mediului legislativ se corelează cu faptul că numeroase decizii de investiții, planificare și diversificare a producției sunt **condiționate de cadrul normativ**, iar incertitudinile juridice pot determina întârzieri sau chiar blocaje în implementarea proiectelor agricole.

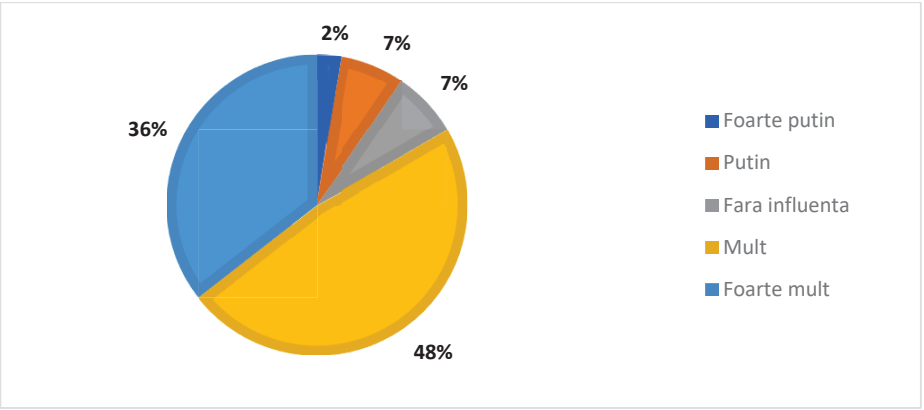

Figura 8.2
Influența schimbărilor legislative asupra afacerii

8.3. Rolul strategic al punerii în funcțiune a unui sistem de irigații

Rezultatele arată un **nivel ridicat de încredere** în evoluția mediului de afaceri din agricultură, ceea ce sugerează o **îmbunătățire a climatului economic și instituțional** față de anii anteriori. Majoritatea fermierilor apreciază că, deși există provocări, cadrul general oferă **o bază solidă pentru investiții, planificare și dezvoltare**.

Această percepție pozitivă poate fi explicată prin mai mulți factori:

- **accesul mai facil la fonduri europene și naționale**, datorită simplificării procedurilor în cadrul noilor programe 2023–2027;
- **stabilizarea cadrului fiscal**, fără modificări majore care să afecteze activitatea agricolă;
- **creșterea predictibilității politicilor agricole**, prin continuitatea subvențiilor PAC și prin adaptarea măsurilor de sprijin la realitățile sectorului;
- **consolidarea parteneriatului public-privat** în domeniul agricol, prin implicarea mai activă a organizațiilor profesionale și patronale.

Totuși, procentul de **5% care percep instabilitate** nu este neglijabil și indică existența unor zone unde **birocrația, incertitudinea legislativă sau accesul limitat la finanțare** continuă să fie probleme. Aceste percepții provin, cel mai probabil, din rândul **IMM-urilor agricole mici**, care sunt mai expuse la schimbările administrative și economice.

De asemenea, **3% dintre respondenți care au răspuns „Nu știu”** semnalează fie **lipsa de informare**, fie **o reticență în a evalua mediul de**

afaceri, ceea ce arată că procesul de comunicare între autorități și mediul privat poate fi îmbunătățit.

Figura 8.3 demonstrează că percepția generală asupra mediului de afaceri agricol este una pozitivă, cu o majoritate covârșitoare a fermierilor care consideră că România oferă condiții stabile pentru activitate. Această stabilitate este crucială pentru menținerea investițiilor private, atragerea tinerilor fermieri și dezvoltarea durabilă a sectorului.

Totodată, rezultatele arată o maturizare a mediului agricol românesc, în care fermierii încep să își adapteze strategiile la un cadru economic și legislativ mai previzibil, beneficiind de experiența acumulată în gestionarea fondurilor și de colaborarea cu instituțiile publice.

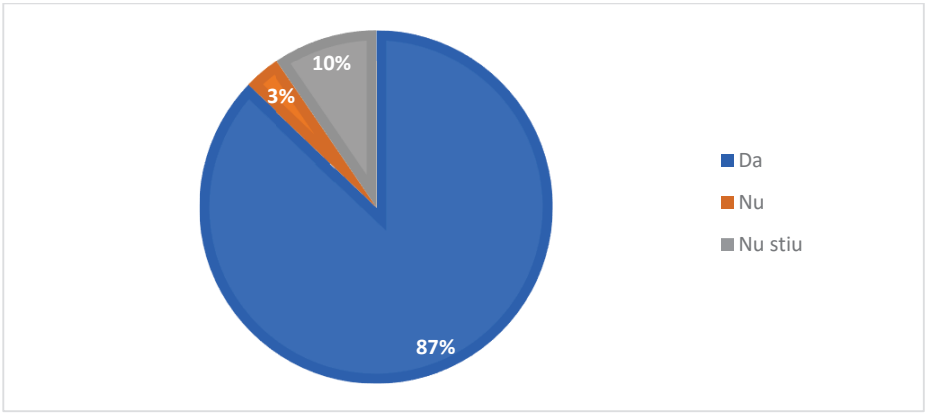

Figura 8.3
Rolul strategic al punerii în funcțiune a unui sistem de irigații

Pe ansamblu, între 2021 și 2024, suprafețele amenajate pentru irigații au rămas relativ stabile, ceea ce indică o stagnare a extinderii infrastructurii hidrotehnice, în ciuda contextului climatic tot mai dificil. Lipsa unor creșteri semnificative sugerează întârzieri în implementarea programelor de investiții și dificultăți legate de finanțare și întreținere.

Disparitățile regionale sunt evidente: peste 70% din suprafața totală irigabilă a României se află concentrată în doar două regiuni (Sud-Est și Sud-Muntenia), în timp ce restul țării rămâne slab acoperit. Această distribuție inegală sporește vulnerabilitatea zonelor agricole din nord și vest la fenomenele de secetă, afectând productivitatea și stabilitatea veniturilor fermierilor.

Figura 8.4 arată că **infrastructura de irigații din România rămâne dezechilibrată și insuficient extinsă**, în ciuda potențialului agricol semnificativ. Sudul țării continuă să concentreze cea mai mare parte a investițiilor, în timp ce

regiunile nordice și vestice necesită **politici de stimulare și intervenții strategice** pentru extinderea și modernizarea sistemelor de irigații.

Pentru creșterea competitivității agriculturii românești și reducerea riscurilor climatice, este esențial ca **programul național de reabilitare a infrastructurii de irigații** să fie accelerat, corelat cu investiții în **digitalizarea managementului apei**, utilizarea **tehnologiilor inteligente de irigare** și **cooperarea interregională** pentru echilibrarea accesului la resursele hidrice.

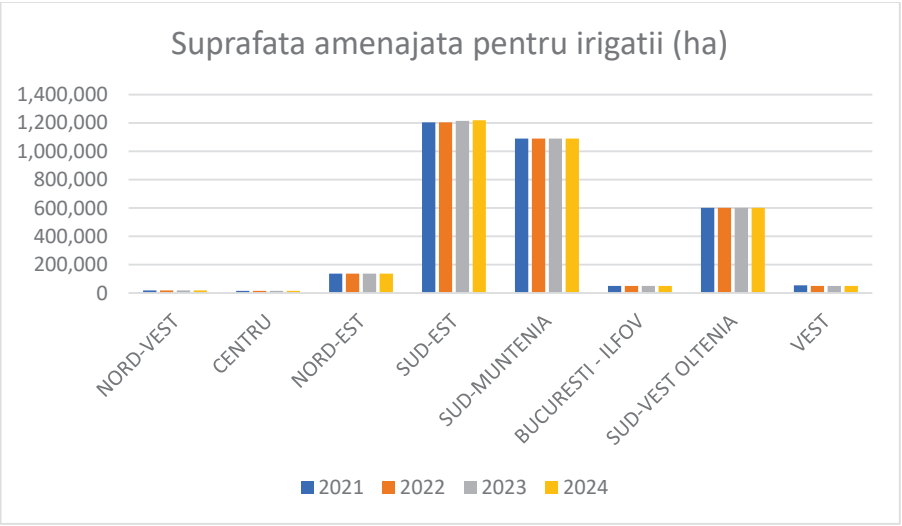

Figura 8.4
Suprafața națională amenajată pentru irigații (ha) – sursa INS, statistica AGR102A

8.4. Adaptarea produselor bancare aferente agriculturii

Conform datelor, 42% dintre respondenți consideră că programele guvernamentale nu sunt eficiente, semnalând probleme legate de implementare, birocrație și lipsa unei continuități a măsurilor de sprijin. Fermierii resimt o deconectare între nevoile reale din teren și politicile elaborate la nivel central, ceea ce conduce la un grad ridicat de scepticism.

Un procent de 36% dintre participanți au răspuns „Nu știu”, ceea ce denotă o lipsă de informare și de comunicare eficientă între autorități și mediul agricol. Mulți fermieri nu dețin suficiente informații despre programele disponibile sau despre modalitățile de accesare a acestora, ceea ce limitează impactul real al politicilor publice.

Doar 22% dintre respondenți consideră că programele guvernamentale sunt eficiente, reflectând percepția unei minorități care a beneficiat direct de sprijin financiar sau de facilități administrative în cadrul unor programe precum PNDR, subvențiile APIA sau programele pentru tinerii fermieri.

Rezultatele sugerează o **discrepanță semnificativă între intenția politicilor publice și aplicabilitatea lor practică**. În timp ce programele guvernamentale oferă teoretic oportunități de finanțare și modernizare, realitatea din teren arată dificultăți în accesare, lipsă de transparență și termene lungi de implementare.

Principalele cauze identificate de fermieri includ:

- **birocrația excesivă** în procesul de aplicare și raportare;
- **schimbările frecvente ale legislației** care afectează predictibilitatea programelor;
- **insuficienta adaptare a măsurilor la specificul regional** și la dimensiunea fermelor mici și mijlocii;
- **comunicarea deficitară** între instituțiile responsabile (APIA, AFIR, MADR) și fermieri;
- **lipsa de coordonare** între măsurile de sprijin și obiectivele strategice pe termen lung ale agriculturii românești.

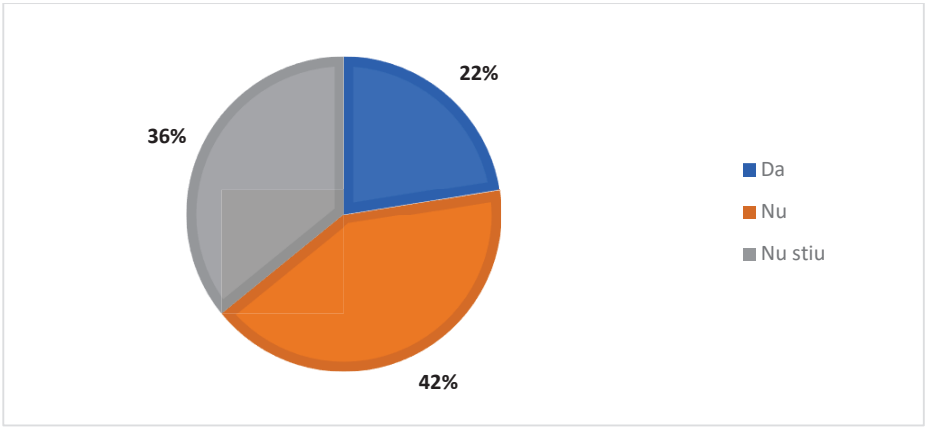

Figura 8.5
Produsele bancare sunt adaptate specificului domeniului agricol?

Capitolul 9 – Riscuri

Agricultura este unul dintre sectoarele economice cu cel mai ridicat grad de expunere la riscuri, datorită interdependenței sale directe cu factorii naturali, economici și sociali. În contextul actual, caracterizat de schimbări climatice accelerate, volatilitate economică și presiuni asupra resurselor, gestionarea riscurilor devine o componentă strategică esențială pentru supraviețuirea și competitivitatea fermierilor români.

Pe lângă riscurile tradiționale – precum seceta, inundațiile sau fluctuațiile de preț – agricultura modernă se confruntă tot mai frecvent cu riscuri sistemice, generate de instabilitatea lanțurilor de aprovizionare, creșterea costurilor inputurilor, schimbările legislative și vulnerabilitățile infrastructurii rurale. Aceste elemente pot afecta nu doar productivitatea fermelor, ci și sustenabilitatea financiară a întreprinderilor agricole, în special a IMM-urilor.

În același timp, riscurile sociale și umane — precum deficitul de forță de muncă, îmbătrânirea populației rurale sau migrația — amplifică dificultățile de adaptare ale sectorului. Totodată, riscurile digitale și tehnologice devin tot mai relevante, pe măsură ce agricultura se bazează din ce în ce mai mult pe soluții informatice și automatizate.

Acest capitol își propune să analizeze principalele categorii de riscuri care influențează activitatea agricolă în România, impactul lor asupra fermierilor și mecanismele existente de prevenire și protecție. De asemenea, va fi abordată percepția antreprenorilor agricoli asupra acestor riscuri, gradul de utilizare a asigurărilor agricole, precum și necesitatea consolidării unui sistem integrat de management al riscurilor la nivel național.

Scopul final este de a oferi o imagine realistă și actualizată a vulnerabilităților din sectorul agricol, dar și de a sublinia oportunitățile de consolidare a rezilienței fermierilor prin investiții, digitalizare, asociere și politici publice coerente.

9.1. Riscurile financiare

Graficul evidențiază principalele **probleme financiare și riscuri economice** cu care se confruntă întreprinderile agricole din România, așa cum au fost percepute de respondenții incluși în cercetare. Cele patru aspecte analizate — **lipsa fondurilor pentru investiții, resursele insuficiente pentru plata obligațiilor curente, capitalul de lucru insuficient și veniturile slabe**

— conturează un profil financiar fragil al sectorului, marcat de dificultăți constante în asigurarea lichidităților și în menținerea stabilității financiare.

1. Lipsa Fondurilor pentru Investiții

Lipsa fondurilor pentru investiții reprezintă una dintre cele mai acute probleme, **41,84% dintre respondenți** declarând că se confruntă cu **probleme mari**, iar **29,47%** cu **probleme foarte mari**. Doar **8,42%** afirmă că nu întâmpină dificultăți de acest tip, ceea ce indică un acces limitat la finanțare și o dependență ridicată de subvenții și programe publice.

2. Resurse Insuficiente pentru Plata Furnizorilor

Resursele insuficiente pentru plata obligațiilor (furnizori, salarii, taxe) afectează grav stabilitatea fermelor, fiind considerate **probleme mari sau foarte mari** de **64,46% dintre respondenți**. Această situație reflectă presiunea continuă exercitată de costurile ridicate ale inputurilor agricole și de întârzierile în încasarea subvențiilor.

3. Capital de Lucru Insuficient

În ceea ce privește capitalul de lucru insuficient acesta este identificat ca **problemă mare** de **37,4% dintre fermieri** și **foarte mare** de **20,69%**, însumând aproape **58% dintre respondenți**. Această realitate indică dificultăți în acoperirea cheltuielilor sezoniere și în menținerea fluxului de numerar, un aspect esențial pentru sustenabilitatea activităților agricole.

4. Venituri Slabe

Veniturile slabe completează tabloul general, fiind considerate **probleme mari** de **31,2%** dintre participanți și **foarte mari** de **37,33%**. Doar **9,33%** dintre întreprinderi afirmă că nu au probleme de acest tip, ceea ce sugerează o **profitabilitate scăzută și o presiune economică constantă asupra fermierilor**, în special a celor mici și mijlocii.

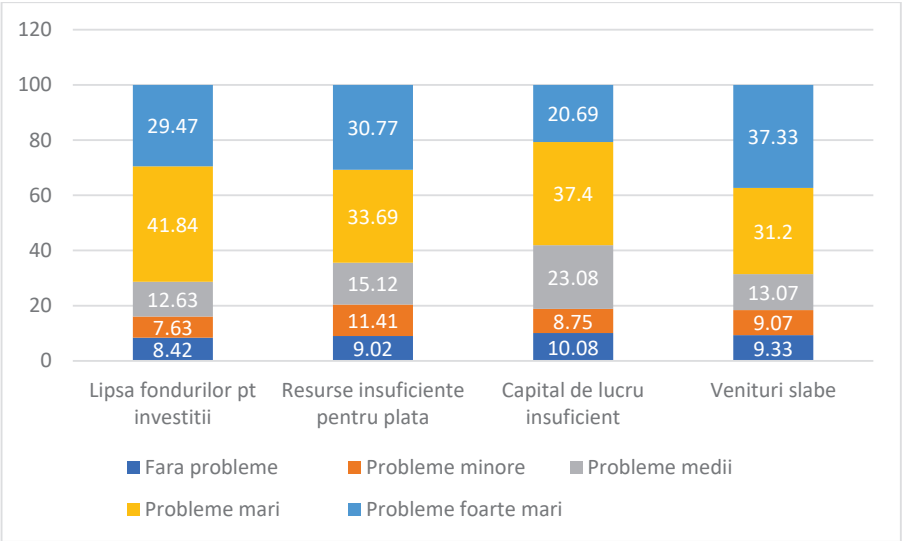

Figura 9.1
Gravitatea problemelor financiare

9.2. Problemele privind costurile

Mediul operațional al fermelor românești este dominat de dificultăți legate de costuri, logistică și resurse umane, care, combinate, reduc eficiența și capacitatea de adaptare a sectorului. Pentru a diminua aceste riscuri, este necesară o **strategie integrată de sprijin** axată pe:

- investiții în **digitalizare și mecanizare**,
- dezvoltarea **infrastructurii rurale**,
- stimulente pentru **formarea și retenția forței de muncă în agricultură**,
- și măsuri de **optimizare a costurilor energetice și logistice**.

Astfel, o abordare coordonată între politicile publice și inițiativele private ar putea transforma aceste provocări într-o oportunitate de consolidare a performanței economice și de modernizare sustenabilă a agriculturii românești.

1. Costurile cu Păstrarea Personalului sunt considerate probleme mari sau foarte mari de 59,32% dintre respondenți (39,37% mari și 19,95% foarte mari). Aceste cifre confirmă presiunea crescândă pe piața muncii rurale, unde salariile, taxele și lipsa personalului calificat ridică semnificativ costurile de operare.

2. Costurile cu Clădirile și Facilitățile sunt o altă zonă de vulnerabilitate, unde **61,74% dintre fermieri** declară că întâmpină dificultăți majore (35,47% probleme medii și 26,4% probleme mari). Aceste costuri includ întreținerea depozitelor, spațiilor de producție și a echipamentelor conexe, fiind agravate de creșterea prețurilor la energie și materiale de construcții.

3. Lipsa Infrastructurii de Transport afectează **44% dintre respondenți**, fiind o problemă constantă pentru zonele rurale slab conectate la rețelele de transport. **28%** au raportat probleme mari, iar **19,73%** probleme foarte mari, aspect care limitează distribuția eficientă a produselor și crește costurile de logistică.

4. Echipamente și Dotări constituie o provocare pentru **60,16% dintre fermieri** (40,37% probleme medii, 19,79% mari). Această situație indică un nivel scăzut de tehnologizare în fermele mici și mijlocii și o dependență ridicată de echipamente învechite, ceea ce afectează eficiența proceselor agricole.

5. Lipsa infrastructurii de transport (rural) este percepută drept problemă semnificativă de 52,83% dintre respondenți, dintre care 28,03% o consideră o problemă mare, iar 22,64% foarte mare. Această realitate reflectă disparitățile regionale și lipsa investițiilor în infrastructura rurală, care împiedică transportul rapid al mărfurilor și accesul la piețele de desfacere.

6. Lipsa forței de muncă este una dintre cele mai severe probleme identificate: **65,26% dintre întreprinderi** declară că se confruntă cu dificultăți majore (42,71% probleme mari, 18,83% foarte mari). Fenomenul este accentuat de migrația populației tinere și de scăderea atractivității sectorului agricol ca loc de muncă stabil și bine remunerat.

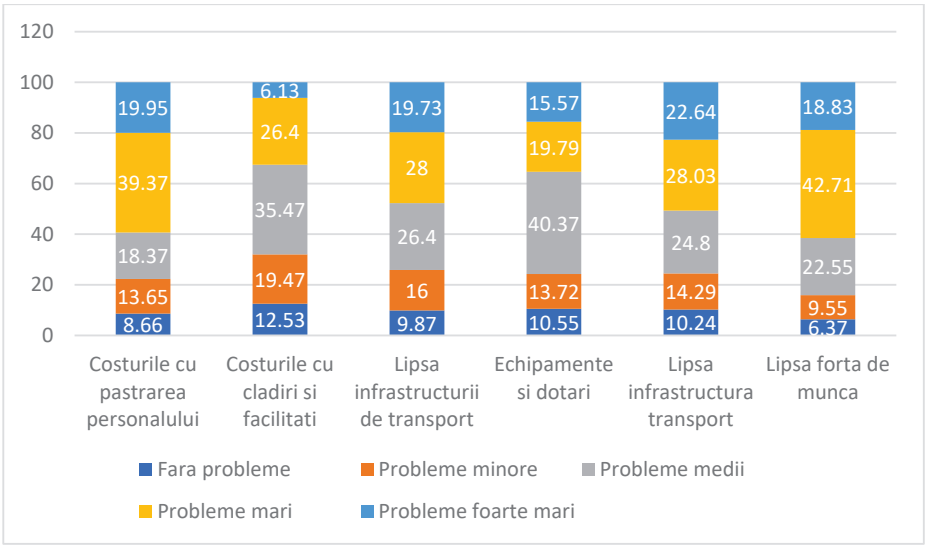

Figura 9.2
Gravitatea problemelor de infrastructura

9.3. Problemele privind reputația

Percepția fermierilor și a întreprinderilor agricole asupra **riscurilor de natură instituțională și reputațională**, prezinta opiniile critice despre produsele sau serviciile oferite, corupția din mediul de afaceri, legislația inadecvată și relația dificilă cu autoritățile. Rezultatele evidențiază dificultăți semnificative legate de interacțiunea dintre mediul privat agricol și cadrul instituțional, dar și vulnerabilități privind imaginea publică a firmelor.

1. Opiniile critice despre produsele sau serviciile firmei nu constituie o problemă majoră pentru majoritatea respondenților, însă 47,91% (42,67% probleme minore și 5,24% mari) au raportat dificultăți legate de percepția publică sau satisfacția clienților. Totuși, 28,01% afirmă că nu întâmpină nicio problemă, semn că reputația firmelor agricole rămâne relativ stabilă, mai ales în mediile locale unde relațiile comerciale sunt directe și bazate pe încredere.

2. Corupția în mediul de afaceri este percepută ca o problemă majoră de 43,93% dintre participanți (21,99% mari, 20,94% foarte mari), în timp ce 28,01% o consideră o problemă medie. Doar 9,16% declară că nu se confruntă deloc cu această dificultate. Acest rezultat indică o încredere scăzută în integritatea proceselor administrative și persistenta percepție că accesul la

fonduri, avize sau autorizații este uneori condiționat de birocrație excesivă și practici netransparente.

3. Legislația inadecvată reprezintă una dintre cele mai pronunțate surse de nemulțumire: 57,63% dintre fermieri au semnalat probleme medii, mari sau foarte mari, ceea ce reflectă complexitatea și instabilitatea cadrului legislativ din agricultură. 38,95% dintre respondenți au indicat probleme medii, iar 18,68% probleme mari, în timp ce doar 8,95% consideră că nu întâmpină dificultăți. Rezultatele arată că modificările frecvente ale reglementărilor și lipsa de predictibilitate descurajează investițiile și îngreunează planificarea pe termen lung.

4. Relația dificilă cu autoritățile rămâne o provocare sistemică: 72,63% dintre fermieri raportează probleme de diferite intensități (41,32% minore, 18,68% medii, 12,63% mari). Această percepție confirmă nevoia de simplificare a interacțiunii dintre fermieri și instituțiile publice, în special în ceea ce privește accesarea fondurilor europene, obținerea avizelor sau derularea controalelor administrative. Doar 10,79% dintre respondenți apreciază că nu au dificultăți în relația cu autoritățile, un procent scăzut care reflectă un deficit structural de încredere și comunicare între mediul privat agricol și sectorul public.

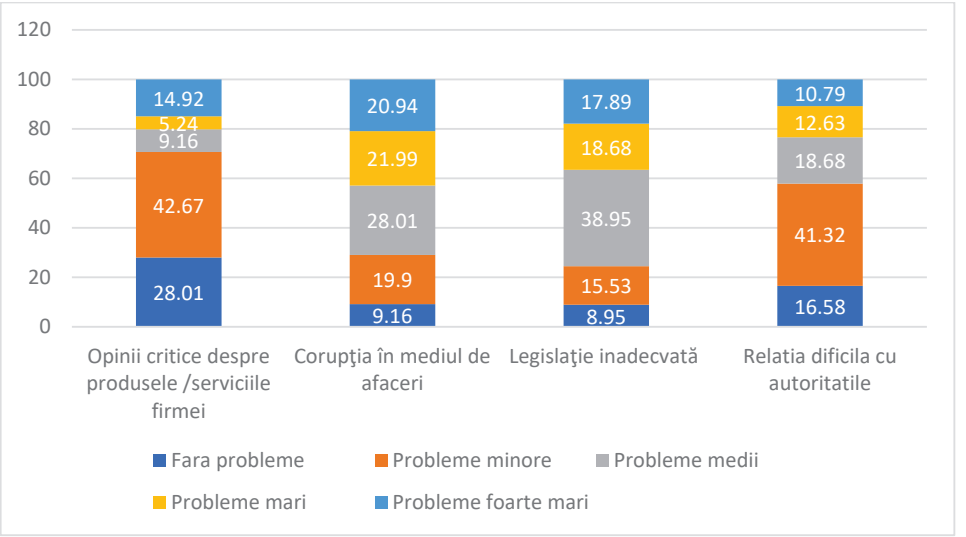

Figura 9.3
Gravitatea problemelor privind reputația

9.4. Probleme privind piața

Probleme de piață și economice cu care se confruntă fermierii și întreprinderile agricole din România, reflecte percepțiile acestora asupra cererii, concurenței, costurilor de producție, stabilității legislative și prețurilor de valorificare a recoltelor. Rezultatele subliniază o presiune tot mai mare exercitată de **factori externi și economici**, care influențează direct profitabilitatea și sustenabilitatea afacerilor agricole.

1. Cererea slabă pentru produsele și serviciile agricole reprezintă o problemă importantă pentru peste **68,85% dintre respondenți**, dintre care **34,29%** consideră că problema este medie și **20,42%** o evaluează ca fiind mare. Doar **17,28%** afirmă că nu se confruntă cu dificultăți de vânzare. Acest rezultat evidențiază **fragilitatea pieței interne** și **dependența de canale limitate de distribuție**, în special pentru micii producători care au acces redus la marile lanțuri comerciale.

2. Concurența ridicată este percepută ca un factor semnificativ de presiune de către **76,75% dintre fermieri**, iar **34,66%** o consideră o problemă foarte mare. Piața agricolă este caracterizată de o **fragmentare accentuată**, unde producătorii locali concurează cu importuri la prețuri mai mici și cu ferme mari, integrate vertical, capabile să ofere produse standardizate la costuri reduse.

3. Costul materiilor prime și al energiei se evidențiază drept cea mai critică problemă, menționată de **91,05% dintre respondenți**, dintre care **56,05%** au indicat-o drept o problemă foarte mare. Creșterea prețurilor la combustibili, îngrășăminte, semințe și energie electrică în ultimii ani a afectat direct **marjele de profit** și a limitat capacitatea fermierilor de a face investiții noi. Aceste costuri ridicate sunt adesea amplificate de volatilitatea piețelor internaționale și de dependența României de importuri pentru anumite inputuri agricole.

4. Lipsa de stabilitate legislativă continuă să fie o sursă constantă de incertitudine. Aproximativ **79,12% dintre fermieri** au semnalat dificultăți generate de schimbările frecvente ale politicilor agricole și fiscale, iar **21,37%** consideră această problemă una foarte mare. Modificările bruște în cadrul subvențiilor, taxării sau reglementărilor de mediu afectează planificarea investițiilor și descurajează implicarea tinerilor fermieri.

5. Prețul recoltelor și al produselor agricole este o altă provocare majoră: **93,64% dintre fermieri** consideră că volatilitatea prețurilor este o problemă reală, iar **38,62%** o apreciază ca fiind foarte mare. Acest aspect este strâns legat de **dependența de piețele externe**, de **lipsa unor mecanisme de protecție** (precum contractele futures sau depozitarea strategică) și de **puterea redusă de negociere a producătorilor mici**.

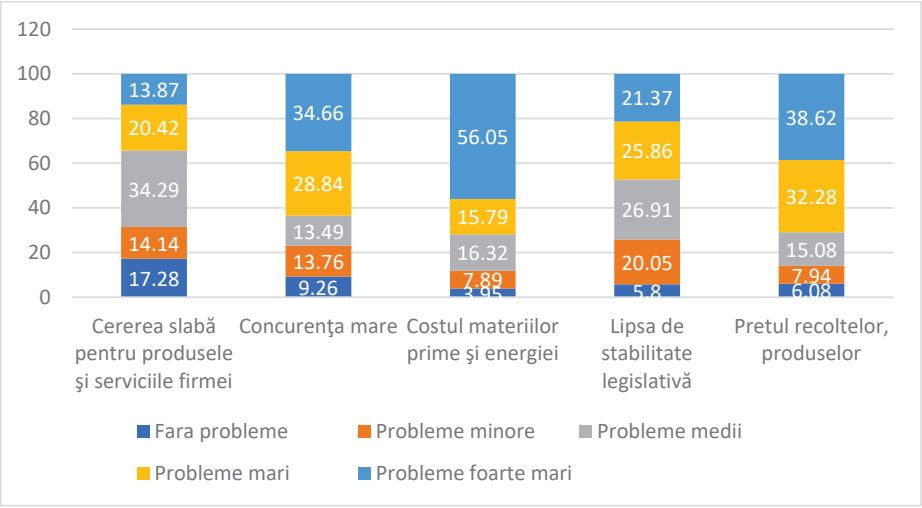

Figura 9.4
Gravitatea problemelor privind piața

9.5. Problemele privind mediul natural

Principalele riscuri de mediu și climatice percepute de fermierii și întreprinderile din sectorul agricol, evidențiază modul în care factori precum variațiile sezoniere, fenomenele meteorologice extreme, sănătatea angajaților și poluarea influențează activitatea economică. Datele arată o dependență majoră a producției agricole de condițiile naturale, dar și o vulnerabilitate crescută a sectorului în fața schimbărilor climatice și a factorilor de mediu.

1. Variația activității în funcție de anotimpuri rămâne un factor important de risc, menționat de 66% dintre respondenți ca fiind o problemă de la medie la foarte mare. Dintre aceștia, 31,66% o consideră o problemă mare, iar 23,22% una foarte mare. Această dependență sezonieră afectează continuitatea producției, fluxurile financiare și ocuparea forței de muncă, mai ales în fermele mici și medii care nu dispun de capacități de procesare sau depozitare pentru a echilibra activitatea pe parcursul anului.

2. Impactul fenomenelor meteorologice – precum seceta, grindina, inundațiile sau temperaturile extreme – este identificat drept cel mai sever factor de risc, fiind menționat de peste 79% dintre fermieri. Aproximativ 39,05% consideră că acesta reprezintă o problemă foarte mare, iar 29,55% una mare. Aceste valori confirmă amplificarea efectelor schimbărilor climatice asupra producției agricole, dar și necesitatea unor investiții urgente în sisteme de irigații, drenaj și infrastructuri de protecție.

3. Rata mare de concedii de boală și problemele de sănătate ale angajaților afectează în special fermele de dimensiuni mici și medii, unde 31,83% dintre respondenți declară că nu întâmpină probleme semnificative, dar 28,12% semnalează dificultăți mari și 19,89% probleme medii. Acest indicator reflectă condițiile dificile de muncă, expunerea la temperaturi extreme și lipsa echipamentelor de protecție, fiind o temă direct legată de siguranța și bunăstarea lucrătorilor agricoli.

4. Sursele de poluare sunt percepute ca un risc de mediu de către aproximativ 62% dintre participanți, dintre care 25,46% consideră problema ca fiind mare și 23,61% foarte mare. Această percepție este asociată cu gestionarea deficitară a deșeurilor agricole, utilizarea îngrășămintelor chimice, dar și poluarea provenită din activități industriale sau de transport din proximitatea zonelor agricole.

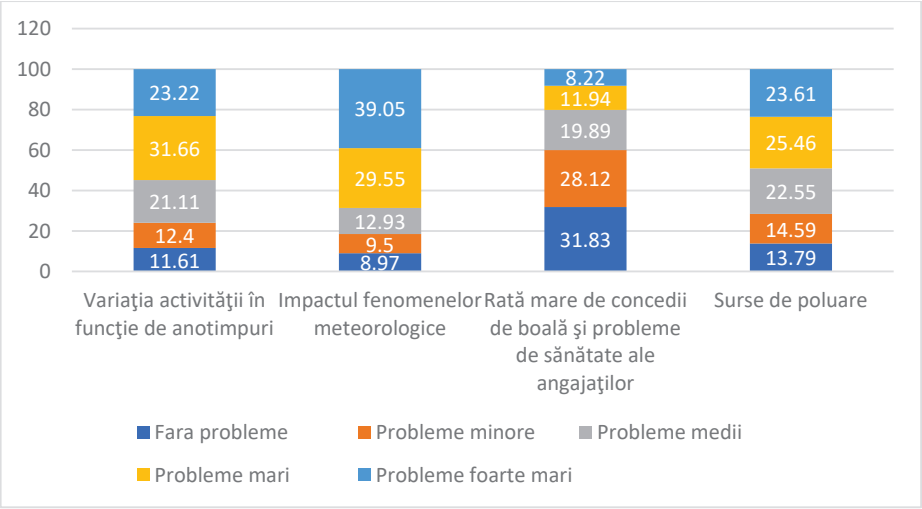

Figura 9.5
Gravitatea problemelor privind mediul natural

Capitolul 10 – Concluzii

Pe baza analizei detaliate efectuate în această lucrare, se evidențiază un set complex de factori pozitivi și negativi care influențează performanța sectorului:

1. Agricultura rămâne un pilon strategic al economiei României, contribuind constant cu 4–5% la PIB și având o pondere de peste 18% în ocuparea forței de muncă.

2. România se situează pe locul 7 în Uniunea Europeană ca valoare totală a producției agricole, dar productivitatea pe hectar rămâne sub media europeană.

3. Fragmentarea terenurilor și lipsa cooperativelor eficiente continuă să limiteze competitivitatea fermelor mici și mijlocii.

4. Accesul la finanțare rămâne o provocare majoră: doar 30% dintre fermieri au obținut fonduri europene sau naționale în 2025.

5. Planul Strategic PAC 2023–2027 oferă oportunități semnificative de modernizare, însă birocrația și complexitatea administrativă reduc absorbția fondurilor.

6. Fermierii români prioritizează investițiile în utilaje și tehnologii moderne (peste 70%), dar investițiile în digitalizare și formare profesională rămân reduse.

7. Antreprenorul tipic din agricultură are 48 de ani, studii superioare și dedică peste 55 de ore pe săptămână activității, ceea ce confirmă un grad ridicat de implicare.

8. Salariile din agricultură sunt cu circa 25% mai mici decât media națională, iar diferențele regionale sunt semnificative, cele mai mari valori fiind în Timiș și București-Ilfov.

9. Sectorul agricol are dificultăți în atragerea și reținerea personalului calificat, iar 49% dintre firme acuză lipsa de forță de muncă în zona de activitate.

10. În ciuda dificultăților, 67% dintre antreprenori se așteaptă la creșterea veniturilor în următorii ani, semn al unui optimism prudent bazat pe relansarea pieței.

11. Seceta este considerată cel mai mare risc climatic (71,5%), urmată de grindină și inundații, ceea ce arată vulnerabilitatea ridicată a producției agricole.

12. Sistemele de irigații sunt esențiale pentru viitorul agriculturii: 94% dintre respondenți le consideră strategice pentru stabilitatea producției.

13. 92% dintre antreprenori afirmă că subvențiile influențează pozitiv activitatea economică, însă 67% consideră că schimbările legislative le afectează negativ.

14. Lipsa infrastructurii de transport și a echipamentelor moderne sunt percepute drept probleme medii sau mari de peste 60% dintre fermieri.

15. Creșterea costurilor materiilor prime și a energiei reprezintă cea mai mare presiune economică, fiind catalogată drept „problemă foarte mare” de peste jumătate dintre respondenți.

16. Piața internă rămâne principalul canal de desfacere, iar exporturile sunt încă slab valorificate, deși pot genera valoare adăugată semnificativă.

17. În mediul de afaceri agricol, promovarea bazată pe relații directe și social media devine dominantă, semn al unei treceri treptate spre marketing digital.

18. Majoritatea fermierilor acordă importanță modernizării și sustenabilității, dar tranziția verde și digitală este încă în stadiu incipient.

19. Problemele financiare, costurile ridicate, legislația impredictibilă și cererea scăzută pentru produse locale reprezintă principalele riscuri sistemice.

20. Agricultura românească se află într-o etapă de transformare structurală, iar viitorul său depinde de integrarea tehnologiilor, de investițiile în resursa umană și de politici publice coerente, orientate către sustenabilitate și performanță.

BIBLIOGRAFIE

1. Institutul Național de Statistică - http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table

2. Eurostat - https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/explore/all/tb_eu?lang=en&display=list&sort=category

3. Baza de date cu statistici a Agenției Europene pentru Mediu - https://www.eea.europa.eu/en/datahub

4. Raportul privind Agricultura al Curții de Conturi Europene - https://www.eca.europa.eu/ro/publications/SR-2024-19

5. Carta Alba a IMM-urilor, ediția 2025

6. Carta Alba a Agriculturii, ediția 2024